С АБШАЛАН, ХАДАЛАН дээрэ хэгдэхэ хүдэлмэриин халуун хаһа мартагдашагүй үеэр эхилээ. Совет хүнүүд парти, правительствынгаа анхарал оролдолгын аша габьяае юугээр харюулха, яажа эдлэхэ гэһэн һанал бодолоор түгэс дүүрэн. Энээн тухайда тэдэнэр зүрхэндөө һанажа, амандаа зугаалжа ябанад. Колхознигуудта пенси үгэдэг болохо, багшанар, врачнууд болон арад зониие хангадаг бусад олон түмэн хүдэлмэрилэгшэдэй салин хүлһэ ехэ болгохо тухай хуули, тогтоолнууд колхозник, совхозой хүдэлмэришэн, бүхы ажалшадые шэн габьяата ажал хэрэгтэ зоригжуулна. Эхэ оронойнгоо мандал үргэлдэ хубитаяа оруулха, баян дээрэнь баян нэмэхэ гэһэн хүсэл эрмэлзэлгэ хүн бүхэнэй сэдьхэлдэ. Энэ хадаа ССР Союзай Верховно Совейдэй IV сессиин түүхэтэ шиидхэбэринүүдтэ зорюулагдаһан харюу мүн.

Имэ байхада хүдөөгэй ажалша олонниитын оролдохо, һанаалха юумэнь—мяха, һү, тоһо, нооһо, таряа улас түрэдөө ехээр үгэхэ гэһэн зорилго болоно. Энэ хэрэгые шиидхэхэ ябадалда зунай үе айхабтар харюусалгатай даа. Эгээл мүнөө тэжээл бэлэдхэлгэ ябуулагдажа, малай продукциие ехэ болгохо үндэһэ һууринь табигдана. Үбһэ тэжээлээр, силос болон таряа талхаар хүсэд дүүрэн байхада, ажал хүдэлмэриин оншо олоод байхада һаалиин билтархань, малай таргалхань, тэрэнэй тоо толгойн олошорхонь хаана оншохо һэм! Иигэжэ бододог, иигэжэ ажалладаг түрүү колхознигууд болон совхозой хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэд, ажахынууд болон управленинүүд манайда олон.

Үгэһэн үгэдөө, абаһан үялгадаа үнэн байхаар шиидэн, Яруунын управлениин колхоз, совхозууд үбһэндөө ороо. Энэ жэлдэ бороотойшье, хүйтэншье байхада, жэл хахад соо хүрэхөөр тэжээл бэлэдхэхэ гээшэ хүнгэхэн хэрэг бэшэ. Энээнээ яруунынхид һайтар мэдэнэ. Тиигээл хадаа хажуур, косилкын ябахаар лэ газар хуу сабшажа, ой модоной соорхой, холо ойрын тала дайда гэхэ юумэгүй үбһэшэлжэ захалаа. Хүсэ шадалаа тоолоходо, хубаарилжа үзөөд, үбһэ сабшалга,

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЫН ҮЕДЭ САЙ УУХАШЬЕ САГ ҮНЭТЭЙ

силос даралгын гол ажалыень машина техникэдэ тохохо гэжэ эндэ шиидэнхэй. Түрүүшын сомоо, бухал үбһэн Ярууна нютагай ууҗам тала дайдаар жэрылдэжэ һуунад. Гэхэтэй хамта тэжээл, илангаяа шэмэтэ тэжээл, ехэ болгохо арга бэшэ тээгүүршье бэдэрнэд. Жэлһээ жэлдэ белогтой тэжээлээр дутадаг хадаа Яруунын совхоз аарса ехээр бэлэдхэлсэжэ байна. Малша зон аарсанай аша туһые яһала һайн мэдэһэн ха юм даа. Тиигээд һүүлэй үедэ огто мартагдашаһан аарсые яруунаархинай һанаашань ехэл зүбтэй гэжэ тоологдохо байна.

Үбһэ сабшалга, силос даралга бэшэ бэшэ нютагуудааршье эхилээ. Гэбэшье энэ хүдэлмэри шухала хэрэгтэй хурдан үедөө олохон газарта ороодүй. Зарим управлениин, колхоз, совхозой хүтэлбэрилэгшэд одоол нобшорхын сэхээр нобшоржо байна. Үсэгэлдэр республикын Министрнүүдэй Совет дээрэ Зэдын управлениин ажахынууд тэжээл бэлэдхэлгые ямараар ябуулжа байнаб гэжэ хэлсэгдээ. Тэдэнэй хэжэ захалжа байһан юумыень мэдээд байхада халаг даа гэхээр байгаа. Зэдын управлениин хүтэлбэрилэгшэд, партийна комитет энэ үбэлдөө ядаа гэжэ мунхижа гараһанаа мартажархиһан юумэ шэнги, малдаа үбһэ, силос бэлэдхэхэ талаар мүнөө болотор хургаашье хүдэлгөөгүй гэхэдэ болошотой. Үрмэдэһэ ногооной хагдархаар болошоод байхада, силос даража эхилһэн ажахынуудынь гэжэ үгы шахуу. Хонин ажалтай томо томо ажахынуудтань—Борьёогой болон «Октябрьский» совхозуудта, «Коммунизм» болон Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозуудта илангаяа түгшүүрилтэй болоод байна. Мүнөө болотор юугээ хүлеэжэ һууһан зон бэ гээд һурахада, шииг нойто ороод, юрэдөө, юумэ хүүлэнэгүй гэлсэхэ юм. Теэд хура борооной үнэн дээрээ тойбо һаалта болоо һаань, арга хургаяа бэдэрдэг бэшэ юм гү? Түрүү ажахынууд бороотой хуратай гээд миин һуунагүй хаям. Эдэнэр нойтон үбһэеэ силос болгоно, дабһалаад сомоно, һагса аранга дээрэ һүрилнэ. Ихэ юумэ гэжэ Зэдын хүтэлбэрилэгшэдтэ байхагүйнь гайхалтай.

Шииг нойто урдаа бариха гээшэ мал ажал тухай һаналаа табяагүй байһан ушарые гэршэлнэ. Саашадаа үшөөл бороотой байха—тиихэдэнь яаба гээшэд бэ иигэжэ шалтагладаг зон? Намар боложо ногооной хагдарһан хойно үбһэеэ сабшахань гээшэ гү? Таряа талхаяа хэдыдэнь хуряаха юм бэ? Имэ асуудалнуудта бороо урдаа баридаг улад харюу үгэжэ шадахагүй бшуу.

Бороотой, бороогүйшье үдэр үбһэ сабшаха, силос дараха хэрэгтэй. Тиихын тула колхознигуудай, совхозой хүдэлмэришэдэй ажал гээшые яб гэтэр эмхидхэхэ, эрхилхэ, машина техникые дүүрэн хүсэд ашаглаха шухала. Иигээгүй һаа, үбһэ, силос үгы болошоод лэ, үбэл болоходо баһал бастригаа үргэлхэ саг ерэхэнь магадгүй.

Тэжээл бэлэдхэлгээ яатар удааруулнабта гээд асуухада, хүмнай дутана гэхэ улад дайралдана. Энэнь хэр зүб юумэ ааб гэжэ үзэхэдэ, баһал хооһон шалтаг байшаха юм. Хяагтын управлениин ажахынуудые абаад үзэел даа. Мүнөөдэр хэды хүн сабшалгада ябанаб, хэды косилка сабшанаб гэһэн тодорхой мэдээн управлениданьшье, олохон ажахынуудтаньшье байхагүй юм. Тиигэбэшье город хотын зон юундэ ерэнэгүйб, түргэн эльгээгыт гэһэн ярилдаа телефоноор хэдэг зон эндэ яһала бии. Городой, промышленностиин хүдэлмэришэд хүдөөдэ туһа хүргэхэнь лаблай, теэд тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ гол хүсэниинь колхознигууд, совхозой хүдэлмэришэд байха бшуу даа. Энэ хүсэеэ эмхидхээгүй аад, телефондо аһалдадаг зониие баһал хооһон шалтаг бэдэрэгшэд гэхэдэ тэдээндэ гомдолтой юумэ байхагүй.

КПСС-эй ЦК-гай декабрьда, февральда болоһон Пленумүүдтэ харюу болгон манай республика, управлени, ажахы бүхэн ехэхэн үялгануудые абанхай. Эдэниие хүсэндэнь хүргэхэ ябадалда тэжээл бэлэдхэлгэ онсо ехэ удхатай. Тиимэ хадань тэжээл бэлэдхэлгэһээ харюусалгатай хэрэг гэжэ мүнөөдэр ондоо үгы бшуу. Бүхы хүсэеэ үбһэ сабшалгада, силос даралгада элсүүлхэ гээшэ партийна комитедүүдэй, эхин партийна организацинуудай эгээл шухала хэрэг мүн.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ хамаархагүй хүн гэжэ, хабаадахагүй эмхи зургаан гэжэ байха ёһогүй. Верховно Совейдэй IV сессиин ехэ анхаралда хүртэһэн багшанар, эмшэн, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд энэ хэрэгтэ халуунаар хабаадажа, парти, правительствын оролдолгые харюулалсаха гэжэ найдагдана.

Саг оншожо байна. Нэгэшье үдэрөөр, нэгэшье часаар саашадаа үшөө таталдаха болоо юм һаа, зуугаад мянгаад центнер үбһэ, силос гээгдэхэ, энэмнай зуугаад мянгаад центнер мяха, һүн шуу даа.

Тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ сай уухашье саг үнэтэй. Бүхы хүнүүдээ, бүхы машина техникээ сабшалан дээрээ, хадалан дээрээ табиха хэрэгтэй.

СССР-эй Министрнүүдэй Совѐдтэ

Советскэ Союзда 361 километр утатай Волго-Балтийска суднаар ябалгын канал барилга дүүргэгдэбэ. Энээниие ашаглалгада үгэхэдэ ороной Европодохи хубиин гүнзэгы уһата транспортна нэгэн система байгуулагдаха болоно. Имэ система байгуулха гэжэ партиин XXII съездын баталан абаһан Программын ёһоор хараалагдаһан байгаа.

Шэнэ гүнзэгы уһата магистраль—Волго-Балтийска уһан зам табан далайн—Сагаан, Балтиин, Каспиин, Хара болон Азовско далайнуудай портнуудай хоорондо шухала ашаануудые буулгангүйгөөр сэхэ шэрэхэ хүдэлмэри эмхидхэхэ арга олгохо байна. Ороной шухала экономическа районуудай хоорондо уһан замаар ашаа шэрэлгые үргэдхэхэ, мүн Балтиин далайһаа Хара болон Каспиин далайнууд руу хариин оронуудай судпануудые оруулха гайхамшагта харгы зам нээжэ үгэнэ. Советскэ болон хариин туризмые саашадань хүгжөөхэ үргэн арга боломжо бии болохо байна.

Томо пассажирска суднанууд, 5000 тонно ашаа даадаг ашаанай теплоходууд Волго-Балтийска уһан замаар ябажа шадаха байна. Тиихэдэ Балтиин далайһаа Хара далайн портнуудта хүрэтэрхи уһан зам Европые тойрожо оншодог далайн замтай сасуулха болоо һаа, 2 улүүтэй дахин богони болохо байна. Волго-Балтийска каналай ашаглалгада үгтэхэдэ, Каспиин далайн портнуудта оншохо сэхэ зам нээгдэхэ байна.

1964 оной навигациин эхилһэнһээ хойшо Волго-Балтийска каналаар пассажирска болон ашаанай суднанууд ябадаг болоо. Каналаар 1000 гаран судна ябажа гараад байна. Волго-Балтийска каналые саг үргэлжэ ашаглахын тулада тушаажа абаха правительственна комиссиие СССР-эй Министрнүүдэй Совет байгуулаа. Энэ комиссиин түрүүлэгшээр РСФСР-эй Министрнүүдэй Совейдэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр И. Б. Воронов томилогдоо.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Совейдэй, Министрнүүдэй Совейдэй орган

№ 172 (10540) | 1964 оной июлиин 22, среда | Сэн 2 мүнгэн

Яруунынхидай үүсхэлээр

ОНЬҺОТО ТЕХНИКЫН ХҮСӨӨР

КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин «Сибиряк» колхозой гэшүүд адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар шухала хэмжээнүүдые абажа байна. Энэ зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлхын тула нэн түрүүн һүрэг малдаа бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхээр хараална.

— Үбһэ, силосэй элбэг байбал, һүншье, мяханшье, нооһоншье байха,—гэжэ эндэхи ажалша, малша хүнүүд һайса ойлгоно. «Сибиряк» колхоз бүхыдөө 3100 гектар сабшалантай юм. Энэ газар дээрэһээ 30 гара мянган центнер һайн шанартай үбһэ абаха уялгатай. Тэрэ сабшалангайнгаа 500 гектарыень трактораар сабшаха, 2000 гектарыень морин косилкаар сабшаха түсэбтэй.

Энэ жэлэй үбһэ хуряалгада 16 звено гараа. Звено бүхэндэнь 30—35 хүн ажаллана. 2—3 морин косилкатай, морин тармууртай. Мүн эндэ хоёр тракторна агрегат хүдэлжэ, тэжээл бэлэдхэлэй бүхы хүдэлмэриие ехэнхидээ машинын хүсөөр хэхэ юм.

Гадна энэ колхоз соо үргэлжэдэнь оньһожоруулагдаһан нэгэ звено хүдэлжэ эхилээ. Энэ звеногой мэдэлдэ тракторна косилканууд, тракторна тармуурнууд, сабшаһан үбһэ суглуулха хоёр прессподборщик, үбһэ һурилхэ машина ба бусад механизмууд үгтэнхэй. Эдэ оньһото машинануудые ябуулха 15 хүн эндэ хүдэлжэ байна. Энэ звеногой бүхы хүдэлмэри имагтал машинын хүсөөр хэгдэнэ. Сабшагдаад, сомогдоһон үбһэн тюгүүд болгогдожо уягдаха юм.

Энэ жэлдэ түрүүшынхеэ үбһэеэ газар дээрэ һүрилхэгүй, харин тракторай шарга дээрэ сомохо байна. Имэ аргаар колхозой холын сабшалангай бүхы үбһэн һүрилэгдэхэнь. Мүнөө энэ колхоз аяар 600-гаад имэ шарга бэлдээ. Үшөө 100-гаад шарга августын нэгэн болотор бэлдэгдэхээр хараалагдана. Нэгэ шаргын өөрынь үнэ оройдоол 3 түхэригтэ болоно.

Тракторай шарганууд дээрэ үбһэ сомохо гээшэ балайшье хүндэ, бэрхэ ажал бэшэ, имэ шарга дээрэ 12—15 хүн үбһэ соможо ябаха байна. Тэрэ тоодо 2 хүн үбһэ һурилхэ, 6 хүн үбһэ суглуулха, 3—4 хүн үбһэ һурилэгшэдтэ туһалха. Эндэ нэгэ механизатор хүдэлхэ юм. Трактор гү, али морин тармуураар тармаһан үбһэн тракторай волокушаар томо обоохой болгогдожо, «ДТ-54» тракторта шаргагалагдаха шарга дээрэ һурилэгдэхэ. Нэгэ шарга дээрэ 3—4,5 тонно хүрэтэр ашажа шадаха. Шаргатай үбһэн хуурай газарта абаашагдаха ёһотой.

Үбһэ тэжээл имэ аргаар бэлэдхэхэдэнь бухал табиха, шэрэхэ, оруулха хүдэлмэри хэгдэхэеэ болихо ха юм. Тракторна шарганууд дээрэ һурилэгдэһэн үбһэ фермэ, гүүртэнүүдтэ зөөхэдэнь ехэл бэлэхэн болохонь.

Үбһэ хуряалгын хүдэлмэриие гол түлэб оньһожоруулаад байхадаа түс колхоз 25 мянган түхэригэй мүнгэ алмаха зэргэтэй болоно.

«Сибиряк» колхозой правлени ба партийна комитет үбһэ хуряалган дээрэ ажаллажа байһан хүнүүдые материальна талаарнь урмашуулжа, юрэнхы звеногой хүнүүдтэ нэгэ центнер үбһэ бэлэдхэһэнэйнь түлөө 1 түхэриг 50 мүнгэ түлэхэ юм. Оньһожоруулагдаһан звеногойхид 1 центнер үбһэнэй түлөө 1 түхэриг абана. Гадна ажалай түлөөһэнэй 1 түхэриг бүхэндэ хахад-хахад килограмм орооһо тариан үгтэдэг байха. Социалис мурысөөндэ түрүүлһэн звенодо колхозой правлениин ба парткомой дамжуулгын Улаан туг нэгэ хонин шантайгаар үгтэхэ. Тиихэдэ социалис мурысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлһэн звенодо дамжуулгын вымпел 15 түхэриг шантайгаар үгтэдэг байха. Гурбадахи һуурида гараһан звенодо дамжуулгын вымпел 5 түхэригтэйгөөр үгтэхэ. Социалис мурысөөнэй дүнгүүд 5—5 хоноод лэ гаргагдажа байхаар хараалагдана. Үбһэ хуряалгын дүүрэмсээр тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө сүм дүүргэһэн звеногойхидто 100 түхэригэй мүнгэн шан барюулагдаха юм.

Эдэ бүгэдэ хэмжээ ябуулгануудаа ёһотоор бэелүүлээ һаань, «Сибиряк» колхозой гэшүүд үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриие амжалтатайгаар ябуулха, хаһа саг соонь дүүргэхэ, адууһа малаа бүдүүн ба шэмэтэ тэжээлээр дүүрэн хангаха байһаниинь бата.

А. АРЗУХАЕВ,
Б. ШИРЕТОРОВ.

Энэ жэлдэ Мухар Шэбэрэй управлениин олонхи ажахынуудта сана дээрэ үбһэн һүрилэгдэнэ. «Искра» колхозой Михаил Николаевич Архиповай хүтэлбэрилдэг звенодо 7 хүн ажалладаг. Тэдэнэр тармагдажа абтаһан үбһые сана дээрэ һүрилжэ, үдэр бүриингөө даабариие хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Зураг дээрэ: нүхэр М. Н. Архиповай звено ажаллажа байна.

С. ЦЫДЫНОВЭЙ фото.

ХАРА ТАРЯАГААР—СИЛОС

Эртэ силослэгдэхээр таригдаһан 175 гектар хара таряан залаатажа, үглөөнэй һэбшээндэ долгилон миралтана. Тэрэ полиин хажуу талаар силосэй хоёр комбайнуудые шэрэһэн тракторнууд урагшаа зүдхэнэ. Хажууһаань автомашина һалангүй, комбайнһаа хэршэгдэһэн ногоо кузов дээрээ ашана.

Дүй дуршэл ехэтэй механизаторнууд Бадма-Цырен Жаргалонов, Бимба Жамбалов гэгшэд комбайнуудаа зүбөөр ашаглан ажаллана. Тэдэнэй комбайн шэрэһэн трактористнар Даба-Цырен Жаргалонов, Виктор Суслов гэгшэд хүсэтэ машинаяа бэрхээр жолоодоно.

Хэршэһэн ногоо ашаһан автомашинанууд Сайдамай һаалиин фермэ тээшэ гүйлгэлдэнэ. Эндэ шулуугаар налайлган хэһэн ханатай нүхэн дотор асаргаһан ногоон унагаагдажа, «ДТ-54» трактораар нягтаруулан гэшхэгдэнэ. Тракторист Леонид Чагдуров ногоо нягтаруулхынгаа хажуугаар асаргадаһан ногоо машинын кузов дээрэһээ буулгана.

— Түрүүшымнай 200 тонно силос даргдаба,—гээд Химнын мал таргалуулха совхозой 2-дохи отделениин бухгалтер Аюша Надмитов дансада бэшэгдэһэн тоонуудаа шоото дээрэ хамталха зуураа хэлэнэ.

Энэ отделениин үбһэшэдшье баһал һайнаар хүдэлжэ байна. Ныл Бимбаев, Даба Содномов, Ким Найданов гэгшэдэй звенонууд хэдэн һуритэй болоод байна. Үбһэшэдэй дунда дэлгэрһэн мурысөөндэ Ким Найдановай даадаг оньһожоруулагдаһан звено түрүүшын һуури эзэлнэ. Эндэ 200 центнер үбһэн һурилэгдөө.

Һүүлэй мэдээгээр энэ хоёрдохи отделени 150 гектар сабшалангай ногоо унагаанхай, 300 центнер үбһэ сомоод байна. Тэндэ ажалай эмхидхэл яһала һайн, үбһэшэд отогтоо байрлажа, эртэ үглөөгүүр ажалдаа гарана, орой болотор хүдэлнэ. Мүн эндэ хамтын эдеэн бэлдэгдэнэ.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корреспондент.
Хяагтын управлени.

УҺАЛХАДА УРГАСАНЬ ЕХЭ

Хамаг юумэн хүнэй оролдолгоор бүтэдэг ха юм даа. Энэ жэлдэ Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын луговодууд Цыпыл Дармаев Пурбожаб Бадмаев хоёр сабшалан һайнаар уһалжа, үбһэ ногоо ехээр ургуулаа.

Хүдөө сабшалан дээрэ үбһэ ногоо абахын тулада тэдэнэр оролдоо юм. Хулаһанай хойто бэедэ 150 гектар болохо хоёр участогай нэгэниинь Гүрэльбэ горхонһоо хэдэн километрэй зайда һубаг татагдажа уһалагдаа. Мүн Краснорово тосхоной хажуугаар урдадаг уһаар үшөө 200 гаран гектар сабшалан уһалагдаа һэн. Иигэжэ эдэнэр ниитынгээ малда элбэг тэжээл абалсахын хойноһоо хүсэ шадалаараа оролдоно.

Мүнөө тэдэнэй даадаг сабшалан хуряагдажа эхилэнхэй. Гектар бүриһөө 15—20 центнер үбһэн абтахаар хараалагдана.

Л. БАЗАРЖАПОВ.

ҮНЭТЭ ҮҮСХЭЛЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР...

БҮГЭДЭ ЗОНОЙ ХАБААДАЛГАТАЙГААР...

У УЖАМ ҮРГЭН, сэлгеэ һайхан Ноёхон—үрэжэлтэ баян нютагуудай нэгэн. Эндэ үндэр баян ургаса хуряажа, ниитынгээ ажалые, түрүүшын ээлжээндэ адууһа малаа түргөөр үсхэхэ ехэ арга боломжо бии. Һүүлэй үедэ, илангаяа үнгэрһэн хоёр-гурбан жэлэй туршада, доторойнгоо арга боломжонуудые зүбөөр хэрэглэжэ, эрид хубилалта хэхэ талаар нилээдгүй хүдэлмэри ябуулагдаа юм. Гэхэ зуура, ехэ дутагдалнууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд үзэгдэдэг. Тэрэнэй гол шалтагаануудай нэгэниинь юуб гэхэдэ, ниитын малда үбһэ тэжээл багаар бэлдэгдэдэг, адууһа малай гарза ехээр тохёолдодог ушар болоно.

Мүнөө жэл энэ дутагдалаа шууд усадхаха гэһэн зорилго Хяагтын үйлэдбэриин управлениин XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд урдаа табинхай. Нэн түрүүн эндэхид ниитынгээ малда жэл хахад соо хүрэхэ тэжээл бэлдэхын түлөө мүрысэе гэһэн яруунынхидай үүсхэлые зүбшэжэ, тодорхой түсэб хараалһан байгаа. Үбһэ хуряалгада бэлэдхэл тухай асуудал парткомой заседани дээрэ эртелиин эдэбхитэдтэй хамта зүбшэн хэлсэхэ зуураа, байгша ондо хаанаһаа, хэды шэнээн үбһэ хуряажа абаха аргатай байһанаа һайса тоолоҗо үзөөд, тохом газар, аса үбһэ орхихогүй гэжэ шиидэнхэй. Тиигэжэ 30300 центнер һайн шанартай үбһэ тэжээл бэлдэжэ абахань. Энэнь адууһа малаа тобир тарганаар ондо оруулха, һү, мяха, нооһо улам ехээр абадаг болохо арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн. Зүгөөр энэ харюусалгатай зорилгоёо дүүргэхэ арга боломжо ноёхонойхидто хүсэд бии. Нэгэдэхеэр, хэзээ хэзээнэйхиһээ үбһэ ногооной ургаса һайн. Мүнөө намаг газарта, ойн соорхойгоор, гол горхоной эрье зубшаад үбдэг тулама үдхэн ногоон ургашанхай; хоёрдохёор, эдэ бүхые сабшажа, сүм хуряажа абаха арга бии. Машина техникэдэ хүсэд дүршэһэн үбһэшэд олон; эдэ үдэрнүүдтэ тэдэнэр һаяхан боложо үнгэрһэн сессиин материалнуудтай гүнзэгыгөөр танилсажа, улам урма зоригтойгоор хүдэлжэ байнхай.

ЭМХИТЭЙ АЖАЛАЙ ҮРЭ

К ОЛХОЗОЙ ПРАВЛЕНИ (түрүүлэгшэнь нүхэр П. Ц. Хайданов), партийна комитет (секретаринь нүхэр Н. Г. Балмаев) малдаа бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлдэхын тула ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха, хуряалгын үедэ шангаар, эршэ ехэтэйгээр хүдэлжэ гараха байһанаа хүсэд мэдэрэнхэй. Тиигэжэ энэ жэлэй үбһэ хуряалга дээрэ ажалай эмхидхэл эрид хубилгаа. Түбхын түрүүндэ хамаг бүхы хүдэлмэридэ оньһон арга, механизм үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болобо.

Эндэ үбһэ хуряалгын гурбан бригада эмхидхэгдэнхэй, тэндэнь тракторна агрегадууд бии. Нуга, гол, набшаһа намаа сабшаха гэжэ гар хажууршад багахан бүлэгүүд боложо таһаранхай. Бригада, звено бүхэн хүдэлмэриин түсэбөөр ажаллана, бүлта үбһэ абаха даабаритай, үбһэшэдэй хоорондо социалис мурысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Мурысөөнэй дүн арбан хоног болоод лэ согсологдожо, түрүүлжэ гарагшадта дамжуулгын Улаан туг, шантууд барюулагдана.

Ойлгуулламжын, урмашуулгын хүдэлмэринүүдэй һайнаар табигдаһанай ашаар үбһэ хуряалга эмхитэйгээр ябуулагдажа захалаа. Мүнөө үедэ ноёхонойхид гурба мянга гаран центнер һайн шанартай үбһэ бэлдээд байна. Илангаяа һайн амжалтануудые Сүхын Ногромный гэжэ аралда ажаллажа байһан нүхэр Ринчиновэй даадаг бригадынхид туйлаһаар. Тэдэнэр богонихон болзорто 200 гектар сабшажа, 800 центнер эрхим шанартай үбһэ һүрилбэ. Бусадта орходоо эндэ шанарай түлөө тэмсэл шангаар табигданхай. Тэрэнэй ашаар асашье үбһэн орхигдоногүй.

Бригадын гэшүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мурысөөе коммунистнууд толгойлдог. Жиирэй гэшүүд нүхэд Дылыков, Доржиев болон бусад үбһэндөө ороһон сагһаа хойшо бусадта жэшээ харуулһаар. Гар хажууршад, дала гараһан үбгэд Дашинима Будаев, Дымидханда Раднаев гэгшэд ямаршье үдэртэ нормоёо алдадаггүй. Эдэнэрэй жэшээгээр ажалай үндэр бүтээсэ туйлагшадай тоо үдэрһөө үдэртэ олошорно.

—Бидэ машина техникээ үбһэ хуряалгадаа үндэр бүтээсэтэйгөөр хэрэглэхэтэеэ хамта гар хажууршадые олоор хэрэглэнэбди,—гэжэ бригадир нүхэр Ринчинов хөөрэнэ.—Тиигэжэ бургааһа модоной обоорой ногоо дууһан сабшажа абаха зорилготойбди. Мүнөө арбан гар хажууршад саг үргэлжэ хүдэлнэ. Түрүүшын ээлжээндэ уһанда абтадаг, тракторна, морин машинын ябажа шадахагүй ургасатай газарые тэдэнэр түрүүлэн сабшадаг юм...

ШИИДХЭГДЭЭГҮЙ АСУУДАЛНУУД

М ҮНӨӨ НОЁХОНОЙ нуга сабшалангаар косилка машинын таршаганаан, алха дүшын ханхинаан таһархаяа болижо, үбһэ хуряалгын эршэтэй ажал түлэг дундаа. Тиигэбэшье үбһэ тэжээл бэлэдхэлгые түргэдхэхэ үшөөл нилээдгүй арга боломжонууд дутуу хэрэглэгдэнэ гэжэ тэмдэглэмээр. Сабшалан дээрэ гол түлэб колхознигуудынь гаргагдабашье, малшад болон гэрэй эзэн эхэнэрнүүд энэ шухала хүдэлмэридэ хабаадуулагдаагүй байһаар. Тиихэдэ үбһэшэдэй олонхидынь энэ тэрэ шалтаг урдаа бариад, уялгата даалгабаряа дүүргэдэггүй. Мүн архи, тамхи хэрэглэжэ, хүндэгүй шалтаг баригшад яһала олон. Һаяхан Сосновско аралай үбһэшэдэй хэдэн залуушуул, хойрог зантай Лумбунов Цыден гэгшэ түрүүтэй гэгээн сагаан үдэр дунда «хатуу харые» барижархёод, бүхэли үдэрөө шугын оёорто хурхиржа үнгэрөө. Эдэ мэтын баримтанууд бусадшье звенонуудта дайралдадаг.

Агитаторнуудай хүдэлмэри хүсэд һайжаруулагдаагүй зандаа. Коммунистнуудай хүсэн тэжээл бэлэдхэлгэдэ гүйсэд элсүүлэгдээгүй байһаар, тэдэниие зүбөөр хубаарилан табиха хэрэгтэ колхозой партийна комитет анхаралаа багаар хандуулһан байшоо. Энээнһээ боложо Сосновскын бригадада ажалай журам хазагайруулагдана, журам эбдэгшэд таһардаггүй. Ушарынь 80 шахуу үбһэшэдэй дунда юрэдөөл гурбан коммунистнар хүдэлдэг ха. Тиихэдээнье гансал хүтэлбэрилхы тушаалтан. Бригада бүхэн саг соогоо газетэ, журналнуудаа абанагүй.

Эдэ дутагдалнуудые дары усадхаха арга колхозой парткомдо бии. Гансал хиналта, шалгалтаяа шангадхаха бэшэ, мүн ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэдхэхэ гээшэ шухала болоно.

Ив. ОЧИРОВ.
манай тусхай корр.

Москвагаа мэдээсэнэ

Европодохи амгалан тайбан байдал батадхаха хэрэгтэ шухала туһа нэмэри

СОВЕТСКЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЫН МЭДҮҮЛГЭ

Хани барисаан, харилсаан туһалалсалга, харилсаа холбоон тухай Совет Социалис Республикануудай Союзай болон Германиин Демократическа Республикын хоорондо Москвада 1964 оной июниин 12-то батлагдаһан договор тушаа США-гай, Великобританиин, Франциин правительствэнууд һаяхан мэдүүлгэ хэһэн байна. Германиин асуудалаар Баруун гүрэнүүдэй хэдэг ндхалганууд энэ мэдүүлгэ соонь найруулагданхай, мүн бүхы Германиин нэрэһээ ФРГ-гэй хэдэг огто тааруугүй эрилтэнүүдые дэмжэхэ һэдэлгэ хэгдэнэ.

Баруун гүрэнүүдтэ харюу болгон Советскэ правительствын хэһэн мэдүүлгэ соо иигэжэ онсолон тэмдэглэгдэнэ. Германиин бүрин эрхэтэ хоёр гүрэнэй—ГДР болон ФРГ-гэй бии байһаниинь бодото баримта болоно гээшэ. Энээниие хэншье хэрэгсээнгүй байжа шадахагүй. ГДР хадаа Европодо аюулгүй байдал хангаха, дайнай аюулые зайсуулха шухалын шухала нүхэсэл болоно, Германиин асуудал, Европодохи эб найрамдалай хуби заяанда хамаатай бусад шухала асуудалнууд тэрэнэй хабаадалгагүйгөөр, аша туһыень харадаа абалсангүйгөөр шиидхэгдэжэ шадагдахагүй.

СССР-эй болон ГДР-эй хоорондохи аха дүүгэй хани барисаа, али бүхы талын харилсаа холбоое саашадань хүгжөөн бэхижүүлхэ зорилготой энэ договор Европодохи амгалан тайбан байдал батадхаха, уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха хэрэгтэ шухала туһа нэмэри болоно. СССР амгалан ёһоной политика шууд сэхээр бэелүүлхэ зуураа, дурсагдаһан договорой ёһоор өөртөө даажа абаһан бүхы үялгануудаа нарин аар, бүрин хүсэдөөр дүүргэхэ гэжэ Советскэ правительство онсолон тэмдэглэнэ.

Германитай эбэй договор удааруулангүй баталха, тэрэнэй үндэһөөр Баруун Берлиндэхи байдал гуримшуулха хэрэгтэ үндэһэлэн, Европодохи арсалдаата асуудалнуудые үнэн зүбөөр, амгалан ёһоор шиидхэжэ болохо, шиидхэгдэхэшье ёһотой гэжэ Советскэ правительствын мэдүүлгэ соо саашадаа заагдана. Хани барисаан, харилсан туһалалсалга, харилсаа холбоон тухай СССР ГДР хоёрой хоорондохи договор имэ гуримшуулгада туһалха гэһэн зорилготой юм.

ФРГ үһөө нэхэхые, милитаризмые һэргээхые оролдоно гэһэн гэмнэлгэ «ямаршье үндэһэ баримтагүй» гэһэн хэбэртэйгээр США-гай, Великобританиин болон Франциин хэлэһэн баталамжануудые Советскэ правительство буруушаана. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүнгүүдые шэнээр хаража үзэхэ гээшэ зорилгомнай болоно гэжэ ФРГ-гэй правительствын зорюута сонсхоһониинь, энэ зорилгоор ороноо зэбсэгжүүлхэ хараа шэглэл бэелүүлдэг, бундесверые ракетно-ядерна зэбсэгээр хангахые оролдодог.

Германиин амгалан ёһоной демократическа нэгэдэмэл гүрэниие байгуулхада таарамжатай эрхэ байдал бии болгохые гурбан гүрэн үнэхөөрөө хүсэдэг байгаа һаа, Германиин хоёр гүрэнэй хоорондо амгалан ёһоной харилсаа холбоогоо тогтоолгодонь, үгэеэ ойлголсолгодонь тэдэнэр туһалха ёһотой гээд мэдүүлгэ соо тэмдэглэгдэнэ.

Уласхоорондын шахардуу шанга байдал саашадань һуларуулха, Германиин хоёр гүрэнэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байлгые, харилсаа холбооень һайжаруулха гээшэ Европын арадуудай, тэрэ тоодо немец арадай амгалан ёһоной хүсэл эрмэлзэлгые бэелүүлхэ эгээн һайн эрхэ нүхэсэл болохо гэжэ СССР-эй правительство этигэнэ гээд мэдүүлгын түгэсхэлдэ онсолон тэмдэглэгдэнэ.

(ТАСС).

ЖЭЛДЭЭ ГУРБАН МИЛЛИОН ҮНДЭГЭН

Далита шубуун далай олзотой

Эрхирэгэй совхозой томодхогдоһон фабрика.
Жэл соо 2 миллион 590 мянган үндэгэн.
Продукциһаа абтаһан олзо доход 319 мянган түхэриг.

Мал ажалһаа продукци абалга, тодорхойлон хэлэхэдэ үндэгэ, тахяагай мяха промышленна аргаар абадаг болохо тушаа нүхэр Н. С. Хрущев КПСС-эй ЦК-гай Президиумдэ оруулһан бэшэг соогоо иигэжэ хэлээ һэн:

«...Худөө ажахын нэгэ һалбари болохо шубуу үсхэбэрилгые бүри түргэнөөр тусхай шэглэлдэ оруулжа болохо юм. Мүнөөнэй ажалай эмхидхэлые хараада абаа һаа, шубуу үсхэбэрилгэ гээшэмнай промышленна үйлэдбэритэй дүтэрхы болоно. Энэмнай үндэгэ, шубуунай мяха абадаг фабриканууд ха юм даа. Тиимэһээ бидэ саашадаа шубуу үсхэбэрилдэг томо фабрикануудые эмхидхэхэ ёһотойбди».

Шубуу үсхэбэрилдэг томо фабрикануудай ямар ашатай ехэтэй байһан тушаа тодоор хэлэгдэнэ гээшэ. Зүгөөр тахяа, шубуу олоорнь үсхэбэрилдэг ажахынууд мүнгэ зөөриин гаргаша багатайгаар, богонихон болзор соо шубуунай мяха, үндэгэ абалгые ехэдхэхэ, продукциингаа өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха аргатай.

Республикымнай томохон ажахынуудай нэгэн болохо Эрхирэгэй совхоздо энэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Интенсификациин хараа замые ажалдаа нэбтэрүүлжэ байхадаа эндэхид ажахынгаа һалбаринуудые тусхай шэглэлтэй болгожо байнхай. Эндэ совхозой 4-дэхи отделени шубуу үсхэбэрилхэ шэглэлтэй болгогдонхой. 1965 ондо тахяануудайнь тоо 32 мянган толгойһоо 60 мянга хүрэтэрөө гэхэ гү, али 2 дахин шахуу олошоруулагдаха юм.

Юундэ иимэ асуудал шиидхэгдээб? Энээнһээ урагша хэдэн жэлэй саада тээ 2,5 мянган индейкэнүүд баригдадаг, тиигээд удаань холмогорско үүлтэрэй галуунууд, пекинскэ үүлтэрэй нугаһанууд, «леггорн» үүлтэрэй тахяанууд үсхэбэрилэгдэдэг болоһон. Бухыдөө 8 мянга хүрэтэр тахяа шубууд харууһалагдадаг байгаа.

Теэд эды шубуу үсхэбэрилжэ байхада ажахыда олзотой байгаа гү? Үгы. Харин шубуу үсхэбэрилдэг фабрикадань ородой сагаан үүлтэрэй тахяанууд харууһалагдадаг болоҗо, үндэгэн олоор абтадаг болоо. Энэнь ажахыда олзо доход ехээр оруулна. Ородой сагаан үүлтэрэй тахяа барихада тус бүриһөөнь жэлдэ 110—117 үндэгэн абтана ха юм. Тиихэдэ тахяануудай тоо түргөөр олошороо. Хэрбээ 1961 ондо 12 мянган тахяа тоологдодог һаа, 1964 ондо 30 гаран мянган болоһон. Иимэ үүлтэртэ шубууд олошоржо, дальбараанууд болгогдохоор үндэгэ үгэдэг племенной тахяанууд баригдадаг болоо. Мүнөө 3500 толгой тиимэ тахяанууд бии.

Тахяануудые 30—40 мянгаар байлгагдадаг томодхогдоһон фермэнүүд ашаг олзо ехэтэй байна бшуу. Энэнь тус совхозой шубуушадай дүй дүршэлһөө элеэр харагдана. **Үнгэрһэн жэлдэ эндэхид хамта 2 миллион 590 мянган үндэгэ абаһан, түсэбөө 590 мянгаар үлүүлэн дүүргэһэн байгаа. Тэрэнэйнь 2 миллион 246 мянганиинь гүрэндэ худалдагдаа, жэлэйнь түсэб 149.7 процент бэелүүлэгдэе. Тиихэдэ 503 центнер шубуунай мяхан абтаа, 402 центнерынь гүрэндэ тушаагдаа.**

Томодхогдоһон фермэ барижа, ажалаа зүбөөр эмхидхэһэн дээрэһээ эрхирэгэйхид продукциингаа өөрынь үные нилээд хямдаруулһан, гаргашалагдаха мүнгэ зөөриеэ алмаһан байна. Жэшээлхэдэ, 1963 ондо 100 үндэгэ абалгада 11 түхэриг 30 мүнгэн гаргашалагдахаар хараалагдаһан аад, тэрэнь 1 түхэриг 50 мүнгөөр доошолоо. Абтаһан шубуунай мяханай үнэ сэн түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо центнер бүриин 33 түхэриг 68 мүнгөөр хямдараа. Тиигэжэ тус отделениинхид шубуу үсхэбэрилгэһөө, тэрээнһээ абтаһан продукциһаа хамта дээрээ 319 мянган түхэригэй олзо абаһан байха юм.

Зүгөөр ажахы доторхи һалбаринуудай томодхогдожо, тусхай шэглэлтэй болгогдоһоной ашаар, урдань мүнгэ зөөриин гаргаша ехэтэй, ямаршье олзо оруулдаггүй һалбаринууд олзо доход горитойгоор үгэдэг болоо гээшэ. **Жэлэй тоосоо гаргахада абтаһан продукци худалдалгаһаа ороһон олзо доходынь бүхы гаргашаяа харюулаад, 30,9 мянган түхэригэй сэбэр олзо үгөө бшуу.**

Худөө ажахые түргэн хурданаар хүгжөөхэ тушаа парти, правительствынгаа табиһан зорилгонуудые бэелүүлжэ байһан Эрхирэгэй совхозой 4-дэхи отделениинхид 1964 ондо ехэ зорилго табинхай. Тэдэнэр **энэ жэлдэ 3 миллион үндэгэ абаха гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 410 мянгаар ехэдхэхэ юм. Тиихэдэ гүрэндэ үндэгэн олоор тушаагдаха. Хэрбээ үнгэрэгшэ жэлдэ хамта 2,2 миллион үндэгэ тушаагдаһан** байбал, тэрэнь 2,5 миллиондо хүргэгдэхэ болоно. 418 центнер шубуунай мяхан абтаха, центнер мяха абалгада тэжээлэй 7 единицэ гаргашалхаар хараална.

Энээнтэй хамта, барилга ехээр хэгдэхэ, тахяашадай хүдэлмэри оньһожоруулагдаха юм. 1964—1965 онуудта Южный тосхондо 30 мянган тахяагай багтаамжатай гурбан типовой байра, 20 мянган дальбараа харууһалха нэгэ байра, сүүдхэдэ 10 тонно тэжээл бэлэдхэхэ оньһожоруулагдаһан томо кухни баригдажа, ашаглалгада оруулагдаха юм. Иигэжэ фермын бүхы тахяанууд клеточнэ аргаар харууһалагдаха, тэжээл бэлэдхэлгэ, зөөлгэ болон тахяануудай байрануудые сэбэрлэлгэ гэхэ мэтэ бултадаа оньһожоруулагдаха.

Мүнөө отделениинхид табиһан зорилгоёо амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай. **Үнгэрһэн 6 һарын туршада 1 миллион 934 мянган үндэгэн абтаа, тэрэнэйнь 1 миллион 921 мянганиинь гүрэндэ тушаагданхай. Тахяа бүриһөө дунда зэргээр 61,2 үндэгэн абтаа.**

Эндэ ажалай түрүүшүүл олон юм. Отделениин түрүү шубуушан Зоя Васильевна Некрасова жэлэй эхинһээ хойшо 183 мянга гаран үндэгэ гэхэ гү, али тахяа бүриһөө 86,9 үндэгэ абаад, уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ байнхай.

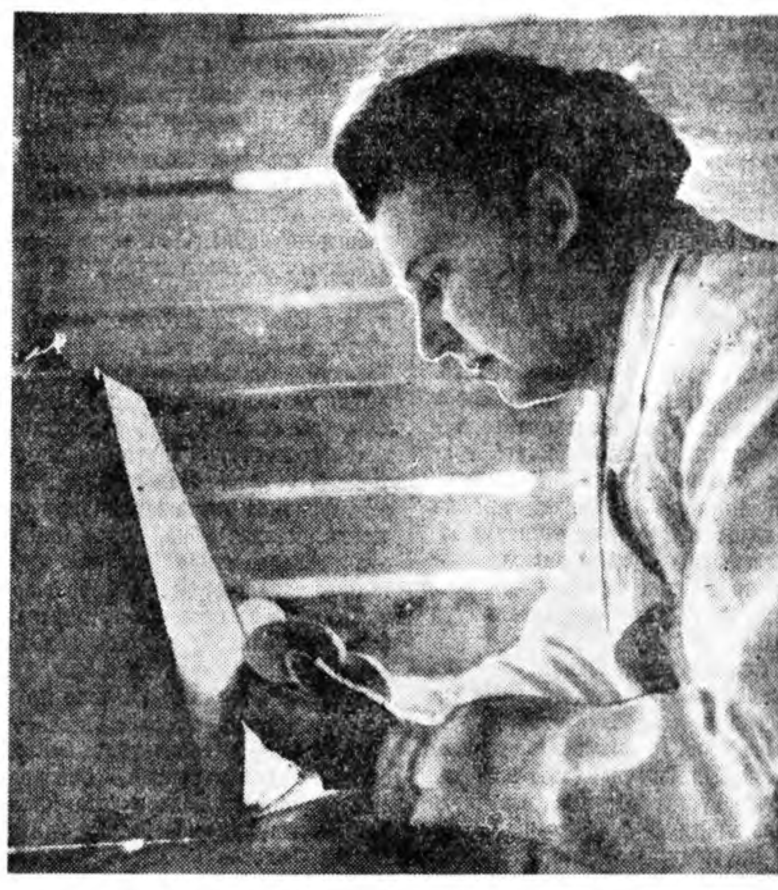
Шубуушад Татьяна Гордеева, Таисья Асеева, Анна Юрьева болон бусад һайнаар ажалладаг. **Коммунис ажалай нэрэ солын түлөө тэмсэжэ байһан энэ коллективэй 13 ажалшад коммунис ажалай ударнигууд болонхой.**

Ажахынгаа һалбаринуудые тусгаар шэглэлтэй болгон томодхожо, ашаг олзо ехэтэй болгожо байһан Эрхирэгэй совхозойхидой хүдэлмэри һайшаалтай. Тус ажахын дүй дүршэл, ажал дээрээ хэрэглэдэг онол аргануудынь республикымнай колхоз, совхозуудта жэшээ болохоор.

ИНТЕНСИФИКАЦИИН АСУУДАЛ

„Хэрбээ шубуу үсхэбэрилгэ тухай хэлэхэ болоо һаа, мяха, үндэгэ ехээр абахын тулада үйлэдбэрииень томодхон бэхижүүлхэ илангаяа шухала. Мүнөө үедэ олон ажахынуудта энэ үйлэдбэри ахир бүдүүлигээр эрхилэгдэнэ. Жэл соо хэдэн арбаад миллион үндэгэ үгэдэг мүнөөнэй томо фабрикануудай байхын хажуугаар, олзо багатай, гаргаша ехэтэй 300—400 тахяа баридаг жэжэ фермэнүүд дайралдана. Иимэ бага һалбаринуудые томодхохо хэрэгтэй. Мүнөө шубуунай мяха, үндэгэ абалга ёһотой фабрично-заводской түхэлтэй болоҗо байна ха юм.“

Н. С. ХРУЩЕВ

Шубуунай фабрикын директор Л. Я. Гожа.

Оператор Г. Кузьмина инкубацихэдэг цех соо ажаллажа байна.

ХИМИ ТУҺАЛНА

Орон доторнай химическэ промышленность улам хүгжэжэ, мал ажал хүгжөөлгэдэ ашатай, туһатай препарадуудые үйлэдбэрилэн гаргадаг болонхой. Һүүлэй жэлнүүдтэ энэнь малай тэжээлдэ холигдожо, илангаяа залуу мал түлжүүлхэ, таргалуулха хэрэгтэ ехээр туһална бшуу.

Дальбараануудые түргөөр далижуулхын тулада тус отделенидэ антибиотигууд хэрэглэгдэнэ. Энээндэнь нативна зүйлэй веществонууд, мүн сэбэр препарадууд ородог. Нативна антибиотигуудай дутамаг байһан дээрэһээ сэбэр препарадууд хэрэглэгдэһэн байгаа.

Инкубациһаа гараһан дальбараануудта түрүүшынь үдэр сэбэр биомицин үгтэнэ. Нэгэ грамм биомицин 1 литр һүндэ худхагдаад, 1000 дальбараада хубаарилан уулгаха нормотой юм. Энээнэй хойно 5 үдэр соо фурозолидон (1000 толгой бүридэ 2 грамм) уулгагдана. Тиигээд 5 үдэр алгадуулжа байгаад, биовит (1000 толгойдо 10 грамм), биовитин (1000 толгойдо 3 грамм хүртэсэтэйгөөр) үгэнэ. Тэжээлдэ иимэ зүйлэй бодосуудые оруулхада тахяа шубуун эдеэлхэдээ һайжардаг юм. Тэжээлые белок ехэтэй болгоно, гэдэһэ доторыень элдэб үбшэнһөө һаргылна бшуу. Энээнһээ гадна, тахяануудта микроэлемент үгтэдэг.

Тэрэнь 1 килограмм тэжээлдэ иимээр нэмээгдэнэ гэбэл:

а) сернокислэ цинк 100 мг.
б) сернокислэ медь 10 мг.
в) сернокислэ түмэр 100 мг.
г) сернокислэ марганец 100 мг.
д) иодтой калий 5 мг.

Химическэ иимэ зүйлнүүдтэ хүртэжэ байдаг дальбараанууд гарзада балай ородоггүй. 1963 ондо 72 мянган дальбараагай 77,3 процентнь бүрин бүтэн дэгжээгдээ. Микроэлементнүүд үндэгэлхэ тахяануудта баһал дээрэ заагдаһан хэмжээтэйгээр үгтэдэг юм. Энээнэй аша туһаар тахяануудһаа үндэгэн олоор абтадаг болонхой.

АЖАЛАЙ ТҮЛӨӨҺЭН

Ажалай түлеоһэн иимэ гуримаар түлэгдэнэ:

а) Тахяа харууһалагшадта;

Зунай үедэ нэгэ тахяашанда 2 мянган үндэгэлхэ тахяа, үбэлдөө 1500 тахяа даалгагдадаг юм. Тиигээд түрүүшын сезондо, март — июль һарануудта абтаһан 100 үндэгэн бүхэндэнь 25 мүнгэн, харууһалгын түлөө толгой бүриин 1,28 мүнгэн түлэгдэнэ. Август — февраль һарануудта: 100 үндэгэнэй 34,7 мүнгэн, харууһалгын 3,9 мүнгэн түлбэритэй.

б) Дальбараануудые харууһалагшадта;

Нэгэ шубуушан дальбараануудые 60 хоногтой болоторнь харууһалхадаа 1.500 толгой (клеточнэ аргаар 2.000 толгой) бариха, шэгнүүрыень энэ үедэ 400 граммаар нэмээхэ даалгабаритай. Тэдээндэ харууһалгын түлөө хоёр һара дотор дальбараа бүриин 4,8 мүнгөөр тоосоо хэгдэжэ, аванс үгтэдэг. Хожомынь хоёр һара үнгэрһэн хойно шэгнүүрэй түлөө түлөөһэниинь үгтэнэ. Дальбараануудайнь шэгнүүр хэды нэмэһэн байнаб, тэрэнэйнь центнер бүридэ 27 түхэриг 38 мүнгэн, клеточнэ аргаар харууһалагдаһан байбалнь —20 түхэриг 22 мүнгэн түлэгдэдэг.

Дальбараануудые 60-һаа 180 хоногтой болоторнь харууһалһан шубуушадта 2—2 мянган толгой даалгагдана, дальбараа бүриин шэгнүүр 1 килограммаар нэмээгдэхэ түсэбтэй. Энэ ушарта тахяануудайнь нэмэлтэ шэгнүүрэй центнер бүридэ 16 түхэриг 73 мүнгэн, түсэбһөө гадуур нэмээгдэһэн шэгнүүртэнь центнерэй 43 түхэриг 65 мүнгэн үгтэдэг юм.

Энээнһээ гадна, ажалай нэмэлтэ түлеоһэ квартал бүридэ түлэгдэдэг. Хэрбээ түсэбһөө гадуур продукци ехээр абтаа һаань, тэрэ абтаһан продукциинь сэнгэй 20 процентнь шубуушадта нэмэлтэ түлбэри болгон түлэгдэнэ.

Энэ хуудаһые А. БАЕНДУЕВ, Т. ГАРМАЕВ гэгшэд бэлдэбэ.

АЖАЛАЙНЬ ДҮРШЭЛТЭЙ ТАНИЛСАГТЫ!

1. АЖАЛАА ИИГЭЖЭ ЭМХИДХЭНЭ

Тахяанууд жэлэй дүрбэн сагта ондо ондоо гуримаар харууһалагдадаг. Жэлэй эхин багта совхозой 1-дэхи отделенидэ 31 мянга 600 гаран тахяа, тэрэ тоодо 308 петух харууһалагдажа байгаа. Шубуудай байранууд досоогоо һаруул, үдэр бүри сэбэрлэгдэжэ байдаг юм. Багтаамжынь талые харахада дүрбэлжэн метр бүхэндэ дунда зэргээр 6,4 тахяа байрлана. Бүхы тахяануудыень 21 хүн харууһалжа байдаг.

Зунай сагта ажалай гурим иимээр зохёогдодог юм. Тахяашад үглөөнэй 6 часта ажалдаа гараад, 7 час болотор шубуудайнгаа байрые хаража шалгаад, тэжээл үгэдэг. 9 часһаа 10 час 30 минута болотор тахяануудай байранууд сэбэрлэгдэжэ, тиигээд 11 часай үеэр дахин эдеэлүүлэгдэжэ, үндэгыень суглуулжа абана. Үдын хойно 2 часһаа эхилжэ, гурбадахяа эдеэлүүлдэг. Үдэшын 5 час багта үшөө дахин эдеэлүүлэгдээд, энэ үе болотор үндэгэн суглуулагдажа тушаагдадаг. Энэ гуримай ёһоор ажалшан бүхэн үдэртөө 7 час ажалладаг юм.

Иигэжэ ажаллажа байхадаа шубуушад үндэгэлхэ тахяануудтаа олон зүйлэй тэжээл үгэдэг гуримтай. Зунай үедэ ямар тэжээл хэрэглэгдэдэг байһаниинь дорохи таблица дээрэ харуулбди.

Үгтэхэ тэжээлынь	Нэгэ тахяада сүүдхэ соо (грамм)	Тэжээлэй единицэ (грамм)	Протеинэй зүйл (грамм)
Холимог тэжээл	100	99	15
Орооһон	20	22,8	1,8
Загаһанай фарш	25	8,5	3,5
Үндэгэнэй халиһан	5		
Хорхойн бүреэ	5		
Биостимулятор	3		
Нативна биомицин	1		
Эһээмэл дрожжо	0,03		
Ногоон	4	0,4	0,12

Зүгөөр үгтэхэ тэжээлынь иимээр хубаарилагдана: үглөөгүүр холимог тэжээлэйнь хахад хуби, загаһанай фарш үгтэдэг. Тиигээд 11 часта үлөөшэ холимог тэжээлынь миханай зүйлтэйгөөр үгтэнэ. 14 часта минеральна болон шэмэтэ тэжээлэй зүйлнүүд, ногоон тэжээл эдюулэгдэнэ. Эгээл һүүлшын — дүрбэдэхи тэжээл үгэлгэндэ орооһон үгтэдэг.

Үбэлэй үедэ ажалай гурим зарим тэды хубилдаг гээшэ. Октябрь һараһаа электрын гал хэрэглэжэ, байрануудынь сүүдхэдээ 14 часай туршада һаруулхан байлгагдадаг. Һаруул ехэтэй газарта тахяануудые байлгахада махабадань һайжарна, үндэгэлхэ тахяанууд олошордог.

Илангаяа тахяануудай байрануудта зузаан дэбдихэр хэхэдэ һайн байдагые эндэхид ажал дээрээ харуулаа. Үнгэрһэн үбэл гурбан томо секцинүүдтэ 7,5 мянган тахяанууд зузаан дэбдихэр дээрэ байлгагдаа һэн. Иимэ дэбдихэр үшөө намар байхада хэгдэдэг. Анхан поол дээгүүрнь нимгэхэнээр избёосхо тараагаад, тэндэнь дуст адхаһанайнгаа һүүлдэ 15—20 сантиметр зузаанаар хюреэгэй хибэдэһэн дэбдигдэнэ. Энээнэй һүүлдэ тахяануудай байрлажа байхада тэрэнь үдэр бүри худхагдана, дээрэнь хюреэгэй хибэдэһэн ходол нэмэгдэжэ байдаг. Иимэ дэбдихэр дээрэ тахяануудые байрлуулхада доороһоо шииг нойтондо абтадаггүй, хододоо хуурай байдаг. Байрануудайнь температура дунда зэргээр 16—18 градус болоно.

2. КЛЕТОЧНЭ АРГААР ХАРУУҺАЛГА

Тус совхозой шубуунай фабрикада 1961 онһоо эхилэн, тахяанууд тусгаар клеткэнүүд соо байлгагдадаг болоо һэн. Дүрбэн дабхар батарейкэнүүд соогуур хамта 11 мянган тахяа байрлаа. Зүгөөр 0,5 дүрбэлжэн метр газарта 5 томо тахяа байлгахада эгээл һайн гэжэ харагдаа.

Иимэ аргаар тахяануудые харууһалхада томо бүлэгөөр байлгагдаһанда орходоо ашаг олзо ехэтэй байһаниинь түрүүшын үдэрһөө элирээ. Үнгэрһэн жэлэй 6 һара дотор наһаар адлирхуу тахяануудые хоёр ондоогоор байлгажа туршахада: клеткэнүүд соогуур байдагһаань толгой бүриин 71,7 үндэгэн, миил юрын аргаар харууһалагдаһан тахяануудһаа 59, 4 үндэгэн абтаа һэн. Энээгээр тухайлхада тахяа бүриһөө абтаха үндэгэн 12,3 хэһэгээр олошороо бшуу.

« Клеткэнүүд соогуур байлгахада тахяанууд тэрээндээ түргөөр дададаггүй» гэжэ зарим хүнүүд хэлэдэг. Энээниие эндэхи шубуушад тон буруушаадаг гээшэ. Тахяануудые үндэгэлхэ сагһаань эхилээд, аминдань байлгажа һургахада, тэрэ байдалдаа бүришье һаа түргөөр дадана. Холо оншонгүй, клеткэнүүд соогуураа ябаад, эдеэлээд байжа һурашадаг. Тэрээнһээ байтагай харууһалдаг шубуушанаа дуугаарнь мэдэхэ, хубсаһаарынь таниха болонол.

Тахяануудые хэдэ хэдыгээрнь аминдань байлгахадаа наһыень, шэгнүүрыень харалсаха хэрэгтэй. Тиигээгүй бол бүтэхэгүй, томо болон бага тахяанууд нэгэ газарта багтажа байрашадаггүй юм. Тиимэһээ тэдэниие хоорондонь илгаад, залуу багануудыень дээдэ дабхарнуудтань, томо болоһониинь доодо дабхараар байлгаха хэрэгтэй.

Томо дальбараанууд имагтал 135—140 хоногтой болгогдожо, дахин клеткэ дотор оруулагдадаг гэхэ гү, али үндэгэлхэ хабаяа оротор тэндээ байжа һургагдадаг. Нэгэ клеткэ соо түрүүн 6 тахяа оруулагдана. Тиигэһэнэй хойно клеткэ бүхэндэнь байдалынь хаража, шалгажа үзэхэдөө гологдоһыень бүри амяарлажа, 5 толгойдонь оруулна. Анхан ямар тахяануудай хаана байхыень тодорхойлһоной]нгоо удаа дахин хүдэлгэжэ, нэгэ клеткэһээнь ондоо клеткэдэ оруулжа болохогүй. Нэгэл байрадань түрүүшын үдэрһөө байлгажа һургабал, үндэгэлхэдөөшье һайн байха бшуу.

Жэлэй эсэс болотор энэ отделенидэ үшөө шубуунай хоёр байрада клеткэнүүд тодхогдохо. Бүхыдөө 25—30 мянган тахяанууд энэ түрүү аргаар харууһалагдадаг болохо юм.

3. ДАЛЬБАРААНУУДЫЕ ДЭГЖЭЭЛГЭ

Шубуушад дальбараануудые ондоо тээһээ абажа дэгжээхэ гэдэггүй, харин өөһэдөө инкубацихэжэ гаргадаг болонхой. Фабрикын дэргэдэ «Рекорд-39» түхэлэй хоёр инкубатортай томохон цех хүдэлдэг. 1962 ондо тэндэһээ 67,2 мянган дальбараа абтаа. 1963 ондо 72 мянганда хүргэгдөө.

Бага дальбараануудые батарейно-клеточнэ аргаар дэгжээхэдэ, түргэн далижадаг юм. Энэ арга хэрэглэхэдэ гараһан дальбараахайнууд олоор дабхарлаһан багахан клеткэнүүд соогуур хаагдажа, томо батарей болгогдоно. Эндэ тодхогдоһон табан дабхартай нэгэ батарей соо хамта 11 мянган дальбараа харууһалагдадаг байгаа.

Олон таһалгатай батарейнүүдтэ дэгжээгдэһэн дальбараанууд брудерна арга хэрэглэһэндэ орходоо бүлюу һайн байдаг. Тиигэжэ дэгжээгдэһэн дальбараануудай дунда халдабарита үбшэн дэлгэрдэггүй, олоороо үхэхэ ябадал усадхагдана. Байранууд багтаамжа ехэтэй болоно, ондоо арга хэрэглэһэндэ орходоо 3—4 дахин багтаасатай байдаг.

Дальбараанууд клеткэнүүд соо 30 хоногтой болотороо харууһалагдана. Энэ үе болотороо ямар тэжээл дээрэ байлгагдадагынь доро заагдана:

(Сүүдхэдэ үгтэхэ тэжээлынь граммаар).

	Түрүүшын 7 хоногто		7—15 хоногто		15—30 хоногто	
	Хамта	Тэжээлэй единицэ	Хамта	Тэжээлэй единицэ	Хамта	Тэжээлэй единицэ
1. Шанагдаһан үндэгэн	2	0,006				
2. Бутаргаһан кукуруза	5	0,665	3	3.99		
3. Үдхэн һүн	2	0,96	8	3,84	4	1,92
4. Ургуулһан ногоон	3	3,66	5	6,10	5	6,10
5. Загаһанай тоһон	0,1	0,383	0,2	0,766	0,3	1,15
6. Трикальций фосфат			0,6		0,7	
7. Биомицин (нативна)	0,001		0,1		0,2	
8. Бутаргаһан ешмээн			11	13,4	13	15,86
9. Холимог тэжээл			2	1,8	15	13,5
10. Витамин А	0,01		0,02		0,03	
11. Витамин Д	0,001		0,02		0,00[illegible]	
12. Гравий	0,1		0,5		1,0	

Клеткэнүүд соо байдаг дальбараанууд сүүдхэдөө 6 дахин эдеэлүүлэгдэнэ. Энэ таблица мэдэхын хажуугаар үшөө юу ойлгохоб гэхэдэ, дальбараанууд түрүүшын гурбан хоногто тусгаар харууһалагдадаг юм. Энэ үедэ үдэртөө толгой бүриин 5 грамм үндэгэн, 5 грамм шара будаа гү, али кукуруза заабол үгэхэ. Мүн тоһолиг һү биомицинтэй холижо (грамм биомицин 1000 толгойдо хүртэхөөр хубаарилха) уулгаха хэрэгтэй.

Интенсификациин ашаар юун түйлагдахаб?

1964 ондо —3 миллион үндэгэн абтаха, тэрэнэйнь 2,5 миллион гүрэндэ тушаагдаха;

—418 центнер шубуунай мяхан абтаха. Тэрэнэйнь центнер бүридэ тэжээлэй 7 единицэ гаргашалагдаха;

— Племенной тахяануудһаа үндэгэн абтажа, жэл соо 70 мянган дальбараа дэгжээгдэхэ;

—1965 ондо тахяануудай тоо 60 мянган болгогдохо гэхэ гү, али 2 дахин олошоруулагдаха.

Фабрикын досоо түхэл.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

ТҮРЭЛ ПАРТИИНГАА АНХАРАЛ)РОЛДОЛГООР ОМОГОРХОН БАЯСАНАБДИ!

Холо, ойроhоо хонходожо мэдүүлнэ

Мүнөө бүхы совет арадай, илан[а] соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй ха[лу]ун анхарал Верховно Соведэй сес[си]ин хүдэлмэридэ хандуулагданхай. [Эн]э ехэ хуралдаан дээрэ хүн зоной [а]жаhуудалай шухала асуудал хэлсэг[д]э бшуу. Тиимэhээ ямар хүн энээ[ни]е хэрэгсээнгүй гарахаб! Уулза[хад], хөөрэлдэhэн хүн бүхэн hанамжа [б]олоо, хүсэл эрмэлзэлээ мэдүүл[х]е хүсэнэ.

[Х]эдын управлениин аяар холын [г]аг нютагhаа эндэхи найман жэлэй [ш]үүлиин багша нүхэр **Михаил Ца[ре]в** яаралтайгаар манай редакцида [х]одожо, иигэжэ мэдүүлхые захиба:

— Соёл культурын хүдэлмэрилэг[ш]эдэй салин хүлhые дээшэлүүлхэ ту[х]ай Н. С. Хрущевой элидхэл радио[г]ор шагнаха зуураа, иимэ юумэ хэ[ли]ь мүнөө эртэшэг бэшэ аа гү гэжэ [б]үүшэгээр hанаа hэм. Ажахыгаа, [б]эдбэреэ хүгжөөхэ талаар ажалда[г]ай ехэ хэмжээнэй мүнгэ зөөри [г]ртэйл ха юм даа.

Теэд арадай байдал hайжаруулха [т]ай түрэл парти, правительства[ма]й ходоол оролдожо байдаг хадаа [х]аншье арга боломжын гаран са[г] ажалшадайнгаа ажаhуудал баян [бол]эр, болбосорол ехэтэй болгохын [т]а ехэ хэмжээнүүдые хараалдаг [.] Энээнэй шэнэ гэршэ гэбэл, хүн [зон]ие хангалгын hалбаринуудай хү[дэл]мэрилэгшэдэй салин хүлhэ ехэ болгохо тухай мүнөө боложо дүүрэhэн арадай түлөөлэгшэдэй зүбшэлдөөн.

Манай совет байгуулалтын hайн hайхан талыень бидэнэр үзэжэ, хаража дадашоод, заримдаа ехэ юумые обёороншьегүй гарадаг гээшэбди. Хэрбээ иимэшүү юумэнэй ондоо, буржуазиин гүрэнүүдтэ болоо hаань, «наратай тэнгэриин дуугарhан» шэнгеэр үзэгдэхэ бэлэй. Тэндэ шуhата тэмсэлэй ашаар лэ салин хүлhээ дээшэлүүлхэ арга бии ха юм.

Багшанарай тоодо би оролсодог гээшэб. Тиимэhээ манай ажалые, манай хэрэгые иимэ ехэ удха шанартай дээрэ партиин ходоол тооложо, эсэгын анхарал оролдолгоор багшанарые хүреэлжэ байхадань, бидэнэр омогорхохын ехээр омогорхонобди гэжэ хэлэхэ байнам. Тиигээд ажалаа, ерээдүйн хүнүүдые хүл дээрэнь гаргаха хүнгэн бэшэ хүдэлмэреэ улам hайнаар ябуулжа, түрэл партиингаа үнэн сэхэ туhалагша гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргээ дээрэ үргэн ябахабди гэжэ бүхы багшанарай үмэнэhөө хэлэхэ байнаб.

Баргажан голhоо аймгүйсэдкомой культурын таhагые даагша нүхэр **Георгий Козулин** соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй салингай дээшэлхэ байhандань зүрхэнэй баярые мэдүүлхэдээ, иигэжэ хөөрэбэ:

— Мүнөө тэжээл бэлэдхэхэ ажал эхилэнхэй. Тиимэhээ соёлой бүхы хүдэлмэрилэгшэд энэ харюусалгатай хэрэгтэ шадал зэргээрээ хубитаяа оруулха байха. Мүнөө сабшалан дээрэ 4 агитбригада гаранхай, мүн аймагай культурын байшангай нүүдэл автоклуб ябажа эхилээ. Иимэ нүүдэл агитбригаданууд ажалшадай дунда ябуулха дүй дүршэлтэй болоо. Энэ дүршэлөө убhэшэдэйшье дунда хэрэглэхэ байна. Агитбригададамнай эмнэгшэ, ажаhуудалай хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг хүдэлмэрилэгшэд (оёдолшон, парикмахер гэхэ мэтэ), өөhэдымнай артистнар, лектор оролсожо, соёлой, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг гээшэ. Тиихэдэ зарим соёлой хүдэлмэрилэгшэд убhэшэдэй дунда саг үргэлжэ хүдэлхөөр ошонхой.

Хяагтын музейн научна хүдэлмэрилэгшэ **Галина Обухова:**

— Н. С. Хрущевой элидхэлые радиогоор шагнажа, манай музейн коллектив ехэ баясаба. Ажаhуудалайнгаа hайн байха бүри, хүн хүхюун сэнгэлиг, ажалдаа абьяастай, хэрэгынь бүтэсэтэй байдаг гээшэ ааб даа. Манай хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхи үүсхэл мүнөө хараа байса дээшэлжэ эхилбэ. Жэл бүри ажал хүдэлмэреэ hайжаруулха, өөрынгөө соёл болбосоролые дээшэлүүлхэ бүри ехэ арга боломжотой болоно байhанайнгаа түлөө халуун баяр—түрэл партидаа!—гээд хонходобо.

М. НИМАЕВ.

Хоёр уулзалга

Эндэ оромсоор лэ гагналгын бал[о]нуудай хүндөөр таршаганаха, [х]ышье hаа, токарна, мүлилгын [ст]аногуудай хүнхинэхэ абяан бэе [б]етэеэ урилдаhан мэтэ шиилэжэ, [я]мар нэгэн гайхамшаг ажалай [си]мфони болон шэхэндэ дуулдадаг. [И]имэ «симфониие» гүйсэдхэдэг [н]эгэ хүнтэй эндэ ушарбабди. Нэрэ [о]богынь—Валентин Александрович Погорелов, мэргэжэлынь—[сл]юдошо дархан. Энэ хүниие олон [жэл]эдэ олзогүй гэжэ hанан гэhэй, [энэ]лэ хөөрүү хүдэлмэришэн байба:

— Никита Сергеевичэй хэлэн элидхэл энэ үглөөгүүр радио[г]оор шагнаа hэм. Ехэл hонирхол[то]й элидхэл. Арадай гэгээрэлэй, [эл]үүрые хамгаалгын, худалдаа [х]аймаанай болон бусад хүдэлмэ[ри]лэгшэдэй салин хүлhэ дээшэ[лү]үлхэ, мүн колхозннгуудта пен[си], тэдхэмжэ үгэхэ тухай хэм[ж]ээнүүдые бидэ үнэн зүрхэнhөө [д]айшаанабди. Зүгөөр иигэжэ hана[ха]а болохот, хүдэлмэришэн аад, [бу]тараа hайшааба гээшэб. Тиимэ [б]эшэ.

Нэгэ иимэ ушар тухай тобшо[х]ыгээр хөөрэhүүб. Минии гурбан үхибүүд бултаараа hургуулида ябадаг. Эгээл ехэ Оля басагамни наймадахида ороо, дундахи Валя басагамни 6-дахида, эгээ бага Олегни дүрбэдэхидэ hурахань. Манай бага хүбүүн гурбадахи класста hуража эхилхэдээ номдоо ехэ мохоо, залхуухан hэн. Хажуугаарнь урогтоо муугаар hуудаг гэжэ хэлсэгшэ бэлэй. Яалтайб?

Энэ классые даагша Анна Георгиевна Сергеева манай Олегые шефтээ абажа, гэртэмнайшье ерэдэг болоо hэн. Ехэл оролдоhон байгаа. Үхибүүдые хайшан гэжэ, ямар аргаар hайнаар hургахаб, мүн түрэлхидэйшье үүргэ ехэ гэжэ тайлбарилан манда ойлгуулдаг hэн. Тиигэжэ Олегые зүб замдань оруулхын, hайнаар hургахын тула яhала оролдогдоо гээшэ. Энэ ушарта Анна Георгиевна ехэл үүсхэл гаргаа бэлэй. Мүнөө Олегнай «4», «5» гэhэн сэгнэлтэhээ бэшые мэдэхээ болинхой.

Энээн дээрэhээ харахада, багшын ажалай ямар хүндэтэй, ямар хүндэ байhаниинь тодорно ха юм. Эдэмнай, юрэдөө, коммунис обществын зониие хүмүүжүүлхын тула хүсэ шадалаа гамнанагүй ха юм даа.

Валентин Александровичтай гар гараа барилсаhанай hүүлээр уданшьегүй Анна Георгиевнатай уулзаа бэлэйбди.

ЛВРЗ-гэй городогой тэг дунда оршодог табан дабхар томо шулуун байшангай нэгэ квартирада хонхо доходомнай, сарюун шарайтай ород эхэнэр орохые урин байба:

— Би энэ зунай амаралтын үе соо пионерскэ лагерьта хүдэлхэ гэгдэhэн аад, ябантуу байбалби. Эгээл ушаржа ерэбэт,—гэбэ.

Анна Сергеева салин хүлhэ дээшэлүүлхэ тушаа Верховно Соведэй баталан абаhан тогтоол тухай hанамжаяа хөөрэжэ үгэбэ. «Гансашье би бэшэб, хүн зон бултадаал баярлана гээшэ. Өөр дээрээ абажа хэлэбэл, арба гаран жэлдэ эхин классуудта багшалнаб. Салимни 50-hаа дээшэ холо гарадаггүй hэн. Харин мүнөө горитойгоор нэмэхэнь ха юм. Парти, правительствынгаа иимэ ехэ анхаралда эрхим ажалаараал харюусаха болонобди. Ажаллахадашье урматай болоо»,— гэжэ Анна Георгиевна ехэл баяртайгаар хэлээ hэн.

Н. ХАЗУЕВ.

Нүхэр Хунхенова Улаан-Үдын «Учитель» гэжэ амаралтын байшанда 17 жэлдэ повароор хүдэлмэрил[нэ]. Эндэ амарагшад тэрээндэ ходо баясхалан хүргэдэг байна. Амта, шэмэтэйгээр бэлдэhэн эдеэень эди[ээ]дээ баясахагүйн аргагүй. Зураг дээрэ (баруун гарhаа): А. А. Хунхенова врач П. П. Белоусова [хо]ёр салин хүлhэ дээшэлүүлгээр Н. С. Хрущевой хэлэhэн элидхэл тухай хөөрэлдэжэ байна.

А. КУРТИГАЙ фото.

ПОЛЬШЫН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКЫН 20 ЖЭЛ

ВАРШАВА. Нислэлэй гол магистраль — Маршалковска үйлсэ.

АПН-эй фото.

АЛДАРТА ОЙ

Хорин жэл үнгэрбэ. Үсэгэлдэр шэнгеэр hанагдана. Би хорин жэлэй урда тээ гитлеровецүүдэй галдажархиhан түрэл нютагтаа июлиин энэ аяама халуун үдэр байгаа hэм. Польшын национальна сүлөөрэлгын комитедэй hаяхан хэблэгдэhэн манифестые гал түймэрэй утаа уняар дундуур солдадууд тиихэдэ гэрэй ханануудта няажа ябаа бэлэй.

Хүнэй ажабайдалда хорин жэл гээшэ ехэ үе саг болоно. hаяшаг түрэл нютагуудаараа ябахадаа нэгэ залуу хүнтэй танилсааб. Намда оройдооншье мартагдашагүй тэрэ hүни энэ хүн түрэhэн байгаа. Тиихэдэ томо буунуудай наяраан дуулдажа, фронт улам баруулжаа болохол байгаа hэн. Энэ залуу хүн мүнөө дээдэ hургуулиин гурбадахи курсда hурана, hахалаа хюhана, партиин дэргэдэ орохо тухай бодоно.

Арадай ажабайдал абаад үзэел. Польшын гүрэн тогтоhоор мянган жэлэйнгээ ойе тэмдэглэжэ байна. Гэбэшье үнгэрhэн хорин жэл Польшын түүхэдэхи эгээн лэ ехэ шэнэдхэлгэнүүдэй болоhон үе саг гэжэ бидэнэр тоолонобди. Иимэ сэгнэлтые түүхэшэдшье батадхан гэршэлжэ үгэхэ гэжэ бидэнэр этигэнэбди. Юуб гэхэдэ, энэ үе иимэ ехэ хубилалта хэhэн ажалшадай омогорхолые харуулхаhаа гадна, арадай ажабайдалай бүхы hалбаринуудта асари хубилалтануудай бодотоор болоно байhые харуулна.

Энэ хорин жэлэй турша соо Польшодо түүхэтэ ехэ революционно хубилалта болоо. Польшодо социальна революци, промышленна эрид хубилалта, политическэ эрид хубилалта болоо. Манай промышленность дайнай урда тээхи Польшын промышленностьда орходоо 9 дахин ехэ юумэ бүтээжэ гаргана. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин хэмжээн хүн бүхэндэ хүртэсын талаар 50 процентээр нэмээ. Национальна доход 3,5 дахин дээшэлhэн байна. Ороной экономическа болон социальна байгууламжада хубилалта болоо. Польшо аграрно-индустриальна гээгдэнги гүрэн байhанаа, мүнөө индустриально-аграрна гүрэн болоо. Гансахан лэ сасуулалта энээндэ эли тодо гэршэ болюжо үгэнэ: дайнай урда тээ манайда 12 мянган инженер бии байгаа. Мүнөө 100 мянга гаран инженертэйбди. Манай дээдэ hургуулинууд жэл ерэхэ тудам олон мэргэжэлтэдые бэлэдхэжэ гаргадаг. Сентябриин урда тээхи Польшодо иимэ ушар оройдооншье үзэгдэдэггүй байгаа гэхэдэ болоно.

Польшо тиимэшье ехэ хүгжэнги орон бэшэ юм. Бидэнэр экономическа хүгжэлтынгөө хэмжээнэй талаар дундуур hуури эзэлдэг байгаабди. Зүгөөр замайнгаа нилээд ехэ хубиие гараад ябанабди. Дайнай урда тээ Польшын промышленна үйлэдбэриин хүн бүхэндэ хүртэсын хэмжээн Англиин, Франциин, Италиин, Германиин үйлэдбэриин хүн бүхэндэ хүртэсын дунда зэргын хэмжээнэй оройдоол 17 шахуу процентнь болодог байгаа hаа, мүнөө 60 процентнь болоно. Бидэнэр эдэ оронуудые түргэнөөр хүсэжэ ябанабди. Тиихэдэ тэдэнэр нэгэ газартаал зогсожо байдаггүй. Энэ үе соо Польшо тэдэнэртэ орходоо хоёр үлүүтэй дахин түргэнөөр хүгжэhэн байха юм.

Польшын шэнэ түүхын хоёр үеые — сентябриин урда тээхи Польшын хорин жэлые болон арадай Польшын хорин жэлые сасуулалга хадаа олониитын хоёр байгуулалтые, хүгжэлтын хоёр замые сасуулhан ябадал болоно гээшэ. Ажабайдалай бүхы hалбаринуудта социализм илан мандажал байдаг. Социализмын булюу hайн байhаниинь тоо болон баримтануудаар, тайлбарилан хэлэбэл, тон тодорхой, балшыса харагдамаар материалнуудаар гэршэлэгдэнэ. Тоо, баримтаhаа хүсэтэй юун байха гээшэб. Тэдэнhээ манай туйлалтанууд — шэнэ фабрика, заводууд, байрын шэнэ кварталнууд болон городууд, промышленностиин шэнэ hалбаринууд, студентнүүдэй тоогой зургаа дахин олон болоhон ушар харагдана. Орон дотор социализмын байгуулагдажа байhые юун харуулнаб гэхэдэ, эрхэтэдэй тоо олон болоно, олон миллион гэр бүлынхидэй байдал улам hайжарна, hургуулинууд болон дээдэ hургуулинуудта дуратайл хүн hураха аргатай болонхой. Имагтал Польшодохи арадай засаг түрэ олон мянган мүнөө үе сагай гайхамшагта hургуулинуудые барижа, Польшын гүрэнэй мянган жэлэй ойе тэмдэглэжэ шадаха байгаа.

Шэнэ Польшо... Ямар юумэнь шэнэб гэхэдэ, мүнөөнэй дэлхэй дээрэ эзэлдэг hууринь шэнэ, мүн тэрэнэй гадаадын политика үндэhөөрөө хубилаа. «Советскэ Союзтай аха дүүгэй холбоотой байха гээшэ арадай Польшын тогтоhонhоо хойшонхи бүхы үе соо шэнэ политикынь гол ёhон байhан юм. Энэ холбоон маанадта эрхэ сүлөө олгоо, Одер болон Нейсс мүрэнүүдэй наагуурхи, мүн Балтика шадарай газарнуудынь Польшодо бусаагаа, манай орониие hэргээхэ, индустриализацилха, хүгжөөхэ түгэлдэр хүсэн болоно үгөө. Польско-советскэ холбоон манай социалис гүрэнүүдэй нэгэн адли түүхэтэ аша туhада, тэдэнэй антиин болон соёл сурталай нэгэн адли байлгада үндэhэлхэ зуураа, Европодо эб найрамдал болон аюулгүй байдал аршалан хамгаалха хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэнэ» гээд манай партиин 4-дэхи съезд дээрэ ЦК-гай тоосоото элидхэл хэхэдээ, Владислав Гомулка хэлээ hэн.

Польско-советскэ холбоон хоёр ороной арадуудай хоорондохи харилсаанда ехэ хубилалта болоhыень харуулаа, тиихэтэй хамта, энэ холбоон, мүн Европын бусад социалис оронуудтай байгуулагдаhан нягта харилсаа холбоон уласхоорондын политикада шэнэ hуури эзэлхэ арга Польшодо олгоо. Манай орон Европодо империалис гүрэнүүдэй зарса туhамарша байхаяа болёо. Өөрынгөө үхэлтэ дайсан — Германиин империализмын болон Баруун Европодохи найдабаригүй союзнигуудайнгаа хоорондо hаймhаржа байха баатай бэшэ болоо (дайнай урда тээ иимэ байгаа бшуу). Польско-советскэ холбоон, Варшавска договор ФРГ-дэ hэргээгдэжэ байhан Германиин империализмын добтолон орохо замдань дабагдашагүй hаад хаалта байгуулаа. Германиин хүдэлмэришэн, таряашанай түрүүшын гүрэн —Германиин Демократическа Республика манай оронуудтай хамта иимэ хаалта бодхолсоно.

Шэнэ Польшо шэнэ хилэтэй, нэгэн адли зонтой национальна гүрэн болоо. Тиигэжэ түргэнөөр хүгжэхэдэ, далайгаар гаража ябахада таарамжатай эрхэ байдал бии болоо. Шэнэ Польшодо хорин жэлэй турша соо судна бүтээлгын түгэлдэр хүсэтэ промышленность байгуулагдаа. «Польшодо бүтээгдээ» гэhэн маркатай мүнөө үеын судханууд манай флодто нэмэдэг байхаhаа гадна, советскэ флодто үгтэдэг байна. Боннско милитаристнуудай үhөөгөө нэхэхэ hанаашалгануудhаа шэнэ хилэнүүднай найдамтайгаар хамгаалагданхай. Хилыемнай Польшын өөрэйнь шэнэ хүсэн хамгаалжа байна. Мүн энэ талаар Соведүүдэй ороной бүхы ракетно-ядерна хүсэн, Варшавска договорто хабаададаг оронуудай бүхы хүсэн ехэ удха шанартай. Мүнөөнэй бодото эрхэ байдалые, хүсэнүүдэй тэнсүүриие хаража үзэхэдөө, аюулгүй байдалайнгаа хэзээ хэзээнэйхиhээ үлүү hайнаар хамгаалагданхай байhые манай арад мэдэрнэ.

Арадай аюулгүй байдалай, ороной социалис хүгжэлтын аша туhые, эб найрамдалай аша туhые харан, арадай Польшын гадаадын политика бэелүүлэгдэдэг. Энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха ленинскэ гол ёhонуудые үнэн сэхээр баримталдаг Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай политикатай нягта холбоотойгоор манай орон гадаадынгаа политикые бэелүүлнэ. Бүхы социалис хани нэгэдэлэй хүсэ шадал болон нэгэдэлые бэхижүүлгэ ехэ удха шанартай гэжэ Польшо тоолодог. Манай ороной, мүн бусад социалис оронуудай хараа бодол болон хүсэ шадал бүхы хани нэгэдэлэй түгэлдэр хүсэнтэй, хараа бодолтой нягта холбоотой гэжэ Польшын хүдэлмэришэнэй Нэгэдэмэл партиин хүтэлбэрилэгшэд нэгэтэ бэшэ тэмдэглэдэг байгаа. Социалис лагериин нэрэ хүндэ, удха шанар, нүлөөн хадаа социалис арадуудай бүлэдэ ородог гүрэн бүхэнэй нэрэ хүндэ, удха шанар бололсоно. Энэ бүлэ өөрынгөө хүгжэлтэ болон политикаар бүхы хүн түрэлтэнэй хуби заяа шэнээр шиидхэлгэдэ шухала үүргэ дүүргэнэ.

Нэгэн адли уг зорилго болон нэгэн адли соёл сурталнай Польшын болон Советскэ Союзай, бусад социалис оронуудай хоорондохи аха дүүгэй нягта харилсаа холбооной бата бэхи үндэhэ hуури болоно үгэнэ. Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хамгаалха хэрэгтэ гадаадынгаа политикын горитой шухала нүхэсэлнүүдэй нэгэн болодог байhаар манай орон омогорхоно.

ПОРП-гэй 4-дэхи съездын hаяхан болоходо, Владислав Гомулка түгэсхэлэйнгөө үгэ соо иигэжэ хэлээ hэн: «Манай парти шэнэ, эрхим hайн ерээдүй тээшэнь поляк арадые 20 жэлэй турша соо хүтэлжэ ябана. Хорин жэлэй турша соо арадай Польшын туйлаhан гайхамшагта амжалтанууд арадай болон түүхын үмэнэ бэрхэтэй хэсүү шалгалтые манай парти барижа гараа, хүтэлбэрилхы үүргэеэ hайнаар дүүргээ гэжэ гэршэлжэ үгэнэ. Манай партиин баталан абадаг программанууд бодотоор бэелүүлэгдэнэ гэжэ үнгэрhэн хорин жэл гэршэлжэ үгөө. Партиин 4-дэхи съездын баталан абаhан программа бэелүүлэгдэхэ гэжэ бидэнэр этигэнэбди».

Хорин жэлэй турша соо арадай Польшын амжаhан туйлалтанууд хүдэлмэришэн ангиин, бүхы арадай партиингаа программануудые шууд сэхээр бэелүүлhэнэй үрэ дүн болоно. Арадай Польшо бии боложо бэхижээд, мүнөө хорин жэлэйнгээ ойе hайндэрлэжэ байна. Теэд баруун оронуудай үзэлшэд арадай Польшые удаан саг соо байжа шадахагүй гэжэ таамагшалдаг байгаа бшуу. Партиин хүтэлбэреэр поляк арад социализм байгуулха программые дүүргээд, саашадаа шэнэ амжалтануудые туйлажа байна.

ПОРП-гэй 4-дэхи съездын зорилгонуудые Польшын ажалшад мүнөө бэелүүлжэл байhаар. Энэнь угаа шухала зорилгонууд болоно. Шэнэ табан жэл (1966—1970 онууд) промышленна, хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань эрид ехээр хүгжөөлгэдэ туhалха байна.

Зүгөөр энэ табан жэл арадай Польшодо түрэhэн, хүмүүжүүлэгдэhэн, эрдэмдэ hураhан залуу үетэнэй табан жэл болохо гэжэ нүхэр Владислав Гомулка съезд дээрэ тэмдэглээ hэн. Арадай Польшын бии болохотой нэгэн доро түрэhэн залуушуул ажабайдалай бүхы hалбаринуудта энэ байгуулалтаяа бэхижүүлхэ хүдэлмэри хэлсэдэг болобо. Залуу үетэн орон дотор социализм байгуулгые түгэсхөөд, коммунизм байгуулха шэнэ хэрэгые эхилхэ байна.

Арадай ажабайдалда хорин жэл богонихон болзор гээшэ. Зүгөөр бидэнэр мүнөөнэй дэлхэй дээрэхи революционно шэнэдхэлгэнүүдые түргэдхэдэг социализмын үе сагта ажаhуунабди. Эгээл иимэhээ мянган жэлэй түүхэтэй сасуулха болоо hаа, тон богонихон хорин жэл соо олон юумэн хэгдэhэн байна бшуу. Арадай Польшын тогтоhоор хорин жэлэй үе соо манай хүн зоной ажабайдалда болоhон энэ агууехэ хубилалтанууд ойрын жэлнүүдтэ бүри ехэ болохо байна. Советскэ Союзай, социалис хани нэгэдэлэй бусад оронуудай эб найрамдалай, социализмын түлөө хэжэ байhан тэмсэлэй хэрэгтэ арадай Польшын туhа нэмэри улам ехэ боложо байхал.

Ришард ФРЕЛЕК,
Польшын журналист.

Варшава, 1964 оной июль.

hанал бодолоо буляалдан хөөрэлдэлгэ Казанска университедэй студентнэртэ юрын заншал болонхой. Тиимэ нэгэ хөөрэлдөөн тухай корреспонденци эндэ толилогдоно.

САГ ТУХАЙ, ӨӨР ТУХАЙДАА

Совет мэргэжэлтын шэнжэ шанар тухай студентнэрэй хөөрэлдөөн

— Хүнэй өөрынь ба ажабайдалай [х]араа шугамай найралдал тухай [бо]дал зүбшэе,— гээд хөөрэлдөө [ү]ридадаг хүн хэлэбэ.— Эдэнэй бү[х]эл тухай юун гэжэ бодонобта? [Дээ]дэ hургуули дүүргэhэн хүн үе [сага]йнгаа эрилтэдэ харюусамаар [бай]хын тулада ямар байха зэргэ[тэй]б? Мэргэжэлтын хүсэл эрмэлзэл [я]р байхаб? Ши, студент, коммуни[змд]а юу абажа ошохобши?

[М]еханико-математикын факультедүрбэдэхи курсын студент Ана[толи]й Мерлин хамагhаа түрүүлэн [хэл]эбэ.

«ХАМАГЫЕ МЭДЭХЭМНАЙ ГЭГШЭДТЭ ДУРАГҮЙБ...»

— Юунэй тула дэлхэй дээрэ ажа[h]абибди? Ажабайдалда өөрын[гөө] хубитые оруулхын тулада. Ба[...]шье hаань, өөрынгөөл хуби[...]. Хамаг юумын хойноhоо намна[ха] хүн обёорогдохоор мүр сараа [х]э гү? Хай даа... Тиимэл ушар[таа] хамагые мэдэхэмнай гэдэг хү[нүүд]тэ дурагүй хүм. Тэдэнэй түгэс [...] болоhонhоо үрэ гарахагүй.

[Н]эгэл юумэнэй хойноhоо намнаха [ёh]отой. Би — математик хүм. Ма[тема]тикые тон шухалада тоолодог[...]. Ондоо элдэб баримтануудаар [ми]н бодолоо hамааруулха дурагүй [б]иб. Хэрбээ тэдээгээр hамаарбал, [...]тай юумэдээ бүхы хүсэеэ бүрин [шу]лгада hаад хэхэ бшуу. Тиихэдээ өөрыгөө хонжоно гээшэ гүб? Яашье тиигэнэгүйб!

Ухаан бодолоо үргэдхэхэ бэшэ, харин улам гүнзэгырүүлхэ, оюун бодолойнгоо хамаг элшэ, дулаае нэгэл газар суглуулха хэрэгтэй. Тиигээд лэ байбал, бусадые юрэ hаргааха бэшэ, харин зоригжуулха, дулаасуулха ха юм. Хүн зондо туhа хүргөө хадаа сэдьхэл бодолоор баян, дүрбэн тэгшэ болоно. Гол хараа бодолгүй, ажабайдалдаа гол шэглэлгүйш. Хамагые мэдэхые эролдодог — мэдээрхүү хүн байнхаар нэгэл юумэ hайн мэдэдэг мэргэжэлтэ байhаниинь дээрэ. Ондоо hалбаринуудые хэрэгтэй соонь, тайлбарилан хэлэбэл, ямар нэгэн зорилго шиидхэхэдэ шухала болохо байhаарнь мэдэхэ ёhотой.

Мерлинэй үгэ ехэ арсалдаа үүсхээ. Нэгэ зариман зүбшөөhэн, нүгөөдүүл эрид буруушааhан байна. Үсөөн юумэ hонирходог байхадаа бодолынь гүйхэн байжа, шудалhан мэргэжэлэйнгээ богоол болошохо, тиигээд саашадаа хүтжэхэгүй гэхэшье хүнүүд бии.

Физик Анатолий Зверев үгэ буляалдаанда оролсобо.

ГАНСАЛ ИНТЕГРАЛААР ХИЗААРЛАХА ГҮ?

— Математик хүн өөрынгөө hонирхолые интегралаар хизаарлаа hаа, хамарhаа саашанхи юумэ харахагүй ха юм. Энэ ушар физигүүдтэшье, химигүүдтэшье, биологуудташье бүрин хабаадаха байна. Эрдэмтэй хүн нэгэл юумээр мэргэжэhэн ябаха ёhогүй. Ганса мэргэжэлээр дашуурбал, убшэн хүрэhэнтэй адли болоно. Тэрэниие эмшэлхэ хэрэгтэй.

Би радиофизикэдэ дуратай, тэрэниие ехээр hонирхожо үзэдэгби. Радиофизик болохын лэ тула университедтэ hурахаяа ороhон байгааб. Теэд hаяшагай бионико, психологи hонирходог болонхойб. hонюушархаад тиигээ гүб? Үгы даа. Эдэниие үзэхэдэ, оршон тойронхи байгаалиие бүри hайнаар шэнжэлэн мэдэхэдэм туhална. Эрдэм наукын дүтэрхы hалбаринуудые hонирхохо, бодожо үзэхэ, ухаагаа гүйлгэхэ, шэнжэлэн бэдэрхэ хэрэгтэй. Олон юумэ мэдэхэ болоод байбал, хэзээшье hолхихогүй, эрдэм ухаанай бата ордон байгуулагдахал.

Студент Зверев нэрьемэ альга ташалгаар үдэшэгдэн ендэр дээрэhээ бууба. Нэгэл мэргэжэл шудалаад хизаарлаха гэгшэд тон үсөөнхи байшоо. Эдэнэй нэгэндэ иимэ асуудалтай записка оробо: «Хүндэтэ математик! hарүүл тунгалаг hарын туяа доро хэн нэгэнтэй hуухадаа юун тухай яриндадаг гээшэбта, «синус-фи» тухай гү, али театр, кино тухай?» Ерээдүйн хүнтэй тэрэл hарын толон доро hуухадаа юун тухай хөөрэлдөөн болохо байгаа хаб?

Үгэ буляалдаанда хабаадагшад искусствын үүргэ тоохогүй hанаатайгаар хэлэгдэhэн үгэнүүдые эрид буруушааба. Литература, хүгжэм, кино, театр ухаан бодолоо гүйлгэжэ hургахада туhалдаг гэhэн hанамжые олонхи нүхэд дэмжээ. Уран hайханай абьяас нэбтэрэн хүмүүжэhэн хүн али бүхы үзэгдэлнүүдэй үлхөө холбооe тодо hонороор, уран наринаар ойлгон мэдэрдэг юм.

Үтэ хэлэгшэдэй нэгэниинь Казаниин эрдэмтэ академик А. Арбузов тухай хөөрэбэ. Дэлхэй дээрэ суутай болоhон энэ химик хүгжэм тухай лекци уншадаг, рояль дээрэ наадахадаа айхабтар бэрхэ юм байна. Академигай үгэ хэлэхэдэнь, залаар дүүрэн зон суглардаг. Нэгэл юумээ (пробирка, колбо) хараад ябабал, ажабайдал болохо гэжэ hананагүйб гэжэ нэгэтэ хэлэhэн байгаа.

Энэ шухала асуудалаар hанамжаяа хэлэхэ дуратайшуул олон. Аспирант Владимир Очкин сэдьхэлээ доhолонгёор хэлэжэ оробо.

— Хүн гээшэ ямар нэгэ юумэн тухай хуу мэдэхэ, бүхы юумэн тухай бага сагашье мэдэхэ ёhотой гэжэ Тимирязев хэлэhэн байгша. Нээрээшье, хамаг юумэн тухай хуу мэдэхын аргагүй. Нэгэ юумэ hайн мэдээд, бэшэн тухай хаба соогоо мэдэдэг байха шухала гээшэ. Энээниие хайшан гээд туйлахаб? Нэгэн талаhаа —эрдэм шудалха, нүгөө талаhаа — искусство мэдэхэ хэрэгтэй. Энэ хоёр хоорондоо харилсаа баяжуулалсадаг байха. hонирхол, мэдэрэл, ухаан бодол хүгжэхэ.

...«Мүнөө сагта Леонардо да Винчинүүд урган гаража болохо гү?» гэhэн асуудалтай записка президиумдэ оробо. «Шадахагүй!» гэhэн эгсэ харюу үгөөд, тэрэнээ иигэжэ тайлбарилба: «Эрдэм наука ехээр хүгжэжэ, олон аса hалаатай болоод, искусствашье урагшаа холо ошонхой». Ойлгосотой тодоор хэлэгдэhэн шэнги. Гэбэшье ондоо студент бодожо ерээд: «Би зүбшөөхэгүй байнаб! Манда шэнэ ёhоной Леонардо да Винчинүүд хэрэгтэй» гэбэ. Зал соо hуугшад нажаганаса альга ташалдаба.

Эрдэм бэлиг тухай арсалдаан... Энэ асуудалаар олон янзын hанал бодол хэлэгдэhэн байна. Тиигэбэшье «хүрөө болоо, хэрэгтэй эрдэмээ олооб» гэжэ эсэнгеэр hанаа алдаха хүн үгэ хэлэгшэдэй дунда байгаагүй. Харин үгэ буляалдаанда хабаадаhан алишье талынхид «ехэ юумэ мэдэхые хүсэнэбди» гэhэн нэгэл хүсэл бодолоор нэгэдэнхэй байгаа.

Хөөрэлдөөмнай уг зорилгоёо дүүргэhэн янзатай: мэргэжэлтын хүсэл эрмэлзэл улам эли тодоор тобойн харагдаа. Эрдэм соёлоор, оролдосото габшагай ажалаар дамжуулан энэ хүсэл бодолоо бэелүүлхэ болоно. Гэхэ зуура, эрдэм соёлой туйлда хүрэгдэнэ гээшэ гү? Дээдэ hургуули дүүргэhэн дипломтой хүн эрдэм бэлигээ хайшан гээд хэрэглэхэ, ямар эрмэлзэлтэй байха ёhотойб?

Үгэ буляалдаанда хабаадагшадай дунда тусхай анкетэ тараагдаhан байна. Тэндэнь нэгэл асуудал табяатай: «Университет дүүргээд юу хэхэ, хэн болохобиб?».

«ЗАЛУУ ҮЕЫНХИДЭЙ» ХАРАА БОДОЛ

И. Егорова (физическэ факультет): Багша болохоб. Манайхи саг үргэлжэ hэльбэн hайжаруулжа байха мэргэжэл гээшэ. Үхибүүдые ямар нэгэн предмедтэ hургахаhаа гадна, ажабайдалай талаар hургаха шухала. Бүхы юумые hонирхохо, «охитойхон» ажаhууха хэрэгтэй.

Л. Елистратов (юридическэ факультет): Ажаллахал хэрэгтэй. Олоhон эрдэмээ улам арьбадхаха; заочно аспирантурада hуражашье магадби. hайн, эб этэй бүлэ тухай бодохо хэрэгтэй ааб даа.

Ю. Михайлов (түүхэ болон хэлэ бэшэгэй факультет): Жэжэ асуудалнуудай эли тодо бэшэшье hаань, бүхы хүсөөрөө хүдэлхэ, обществынгоо аша туhада хаба шадабаряа зорюулха гэhэн нэгэл юумэн, нэгэл зорилго тон ойлгосотой болонхой. Хүн зондо туhатай, магад шухала хэрэгтэй байнаб гэhэн ойлгомжо мэдэрэл өөртөө, өөрынгөө ажабайдалаар ханаха үндэhэн нүхэсэл мүн.

С. Брацун (физическэ факультет): Эрдэм наука худар гүнзэгыгөөр нэбтэрэн орохые оролдохоб. Замбуулин намайе ехээр hонирхуулдаг.

В. Жегалов (юридическэ факультет): Ажаллажа байгаад hураха, hуража байгаад ажаллаха.

Анкетэдэ харюу үгэhэн 200 хүнэй миил хоёрхониинь университедэй hүүлээр юу хэхэ, хэн болохо тухайдаа эрмэлзэл багатайгаар: «Онсо юуншье болохогүй ха даа, hурахын орондо хүдэлэгдэнэ бэзэ», «Юрэ бусын юумэ хүлеэнэгүйб» гэжэ мэдүүлээ. Гэхэтэй хамта: «Хамаг юумэ хуу хэхэб» гэhэн харюунуудшье бии байгаа. Теэд энэ үгэдөө ямар удха оруулжа хэлэhэниинь мэдэгдэнэгүй. Эрмэлзэлээр бага, эли бэшэ арбан харюу үгтөө. — Энэнь хориной нэгэ хуби болоно.

ВЛАДИМИР ПОШАТАЕВ.
(АПН).

ҺАЙНТА ДАА, ИВАН АЛЕКСЕЕВИЧ!

Бидэ миил хоюулан һуунабди. Иван Алексеевич Пилипов — үнинэй минии нүхэр. Мүнөө Кабанскын аймгүйсэдкомой милициин таһагта ажалладаг. Дунда зэргын бэетэй, шэгыеньшье харахада наһаар залуу бэшэ.

Хөөрэхэньшье олон үгын бэшэ. Би энэ хүниие үнинһөө хойшо мэдэхэ байһандаа баяртайб. Иван Алексеевич эхин түрүүшынгээ ажалай нэгэ үдэрые аяар холын Баунтда эхилээ һэн. Милициин хүдэлмэрилэгшэ. Тэрэ гэһэнһээ хойшо хэды саг үнгэрөөб даа! Түрэл парти Иван Алексеевичые хайшаншье эльгээгээ. Өөрынгөө һайн дураар тэрэ хэдышье хүндэ дабаае гаталаа.

Мүнөө Иван Алексеевичтэй суг һуухадаа, тэрээнһээ асууха юумэмни олон.

— Мүнөө гушан жэл хүдэлөөд байхадаа, одоол пенсидэ гарахаб. Тэрэнһээ нааша һанаалдиха юумэн үгы. Он жэлнүүднай ошожол байна. Хүгшэрөөбди гээд һаханиин, үдэр һүнигүй ябалгайл болоно ха юм,— гэжэ тэрэнэй хэлэхэдэ, нюдандэнь ямаршьеб гал носоходол гэнэ.

...Энэ хөөрэлдөөн дүшөөд онгоо болоо бэлэй. Тэрэл үеын хүйтэн үбэл. Газаа һалхи шуурган шуухиржа, номгон саг бэшэ байгаа һэн. Витим мүрэнэй шадар нэгэ пимэ ушар болоо. Энэниие мартахагүймни минии зүб. Мүнөөш нюдэндэм эли байдаг, юундэб гэхэдэ, Иван Алексеевичтэй энэ хүбиие эдлэһэн хүн байхаб. Золотые ключи нютагта хүнүүдшье үсөөн ерэдэг һэн. Тойроод гун хүйшэ, хэнэйшье дабашагүй дайда.

Ямаршьеб танигдаагүй хүн ерээд, һахалайнгаа мүльһэ арилгажа байба. Үни заяанай холын хүниие, айлшаниие хараагүй үбгэн хүгшэн хоёр хүл дээрээ бохиножо, хүндэлхэ, сайлуулхал хэбэртэй зогсоо. Теэд хэдэн хоногой һүүлдэ тэдэнэй бэе хүйтэршоод, амидын тэмдэггүй болошонхой. Тэрэ борсогорхон гэртэ хэбтээ һэн...

Милици. Туһаламжа. Гүн тайга. Иван Алексеевич хамагай түрүүндэ эндэ ерэнэ. Алуур. Юун болооб? Хайшаа ошооб тэрэ, зэмэтэд? Мэдэхэ юумэ байхагүй. Хүбшын оёор соогуур хонин сагаан дэгэлтэй, үндэр гуриитэй валенка үмдэһэн хүнүүл саһа махажа эхилээ. Зэмэтэн хоротой. Тэрэнэй ябаһан мүрыень саһан булаа. Иван Алексеевич хэды модо ябаа тээшэб даа! Бү тоолоё!

Һүүлэй һүүлдэ тэрэ муухай хэрэг хэһэн хүн Иван Алексеевичэй урда тархаа гунхуулан зогсожо байгаа һэн.

Ушаралта ябадалнуудые элирүүлһэн хэрэгүүдыень тоолохо болоо һаа тоншье олон байха. Гансахан энээгээр Иван Алексеевичэй ажабайдалай нэгэ хуудаһа ирана бэшэбди. Иимэл хуудаһанууд олон байха даа. Арадай амар заяан, оршон һайхан байдалай түлөө тэрэ оролдожо ябадаг. Мүнөө һахал соогуураа бага сага буурал үһэ ургуулһан хүниие харахадаа, олохон лэ хэрэг шиидхэһэн хүн гэжэ мэдэхээр. Иван Алексеевич — хүнэйл юрын хүн. Журам сахилгын һургуули тэрэнэй гансал ухаан сэдьхэлэй һургуули болоо бэшэ аал?

Үнгэрэгшэ оной декабрь соо удэшэлэн нэгэ залуу хүбүүн орожо ерэбэ. Нэрэ һурагүй үүдэ татаһаар.

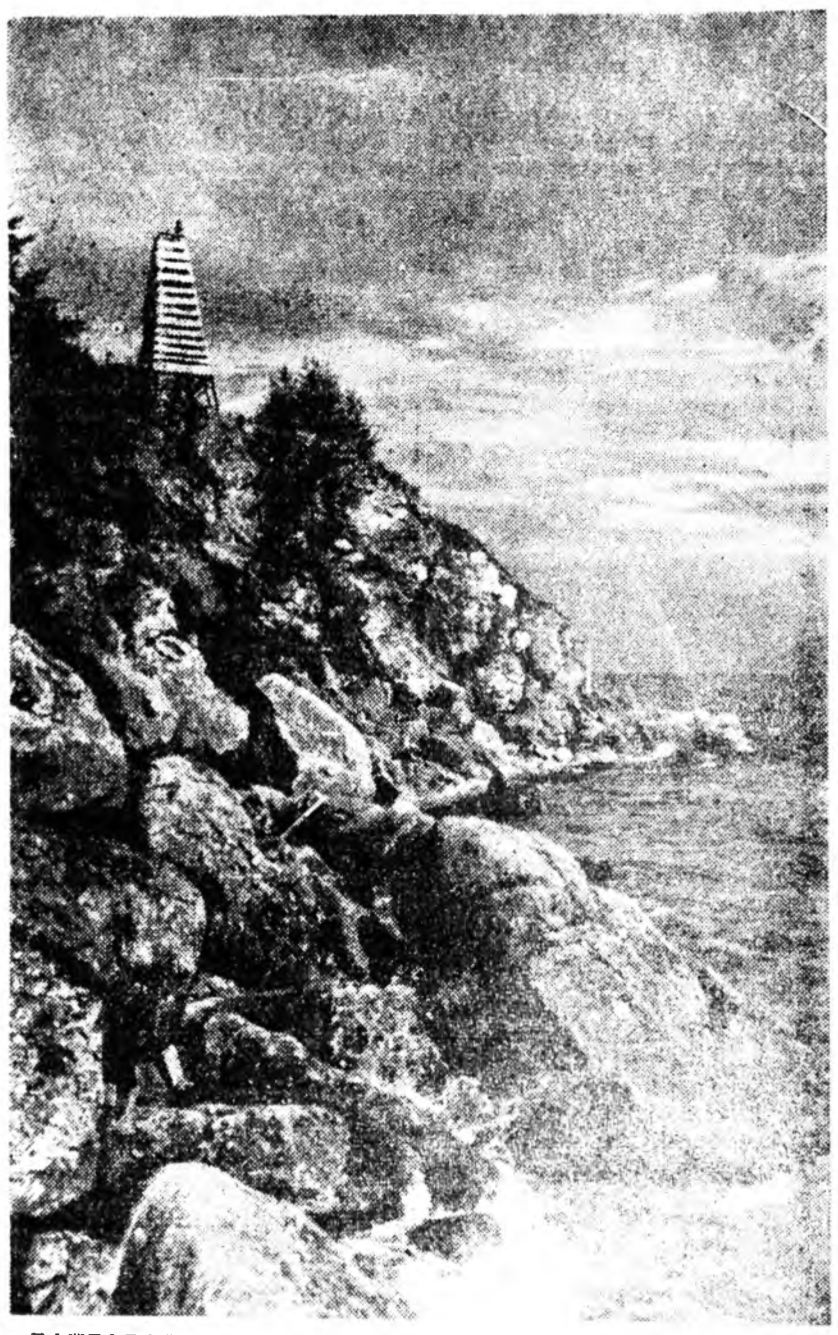
— Иван Алексеевич, һайн байна гут? Би тандаа ерээб. Автобусһоо бууһаарби. Нөөхиһөө табигдаа һэмнайб. Олые хэлэхэгүйб. һайнта даа, Иван Алексеевич, та намайе һургажа шадаат. — гэжэ хэлэһээр Пилипониие тэбэришоо һэн.

Иимэл даа минии нүхэр, милициин юрын хүдэлмэрилэгшэ, арад зоной амгалан байдалые сахигша.

К. ХАЛТАНОВ.

Крымэй аргаламжын газарнуудта жэл бүхэндэ хэдэн зуу мянган хүн амардаг юм. Хара далайн эрьедэ курорт, санаторинууд олон боложол байдаг. Ялта шадар Донбассай шахтёрнуудай аргаламжын газар баригдаа. Эндэ нэгэн доро 1.200 ажалшан амардаг юм. Зураг дээрэ: «Донбасс» гэжэ санаториин шатаршадай булан. ТАСС-ай фотохронико.

БАЙГАЛАЙ МАЯК. Ф. СОРОКИНОЙ фото.

МОНГОЙН БИБЛИОТЕКЭДЭ...

Манай Мон тосхоной ажалшад библиотекэдээ ехэ дуратай юм. Хэрбээ 1963 ондо 561 уншагшад байгаа һаа, 1964 ондо 600 болоо.

Энэ библиотекэ юугээрээ ингэжэ арад зоной дура сэдьхэл татанаб гэхэдэ, эндэ өөрынгөө ажал хүдэлмэридэ ехэ дуратай библиотекарь нүхэр Любовь Георгиевна Полубенцева ажалладаг. Библиотекэ соо ороо һаа, хододоо арюун сэбэр, олон номууд тагууд дээгүүр жэрылдэхэ. Ханада элдэб витринэнүүд, шэнэ номуудай выставкэ, «эдэ номуудые уншагты» гэһэн номуудай список харагдаха. Иимэл хадань манай библиотекэ соо үдэр бүхэндэ хүнүүд дүүрэн байдаг шуу. Эндэ, жэшээлхэдэ, хонишон нүхэр Дыжит Булгутовна Гыргеновае ходо харахат. Номуудые олоор уншадаг хүнүүдые нэрлэхэ болоо һаа олон. Нэгэ хэдыень даб дээрэ нэрлээ һаа, Нинель Ивановна Левицкая, Зинаида Ивановна Томилова, һурагшад Лида Снегирева, Галина Липина, Зоя Бадмаева гэгшэд болоно. Эдэнэр һургуулидаашье һайнаар һурадаг.

Мэргэжэлтэн бүхэнэй, ажалшан бүхэнэй уншаха номуудые тус тус таһагуудта суглуулаад, шэлэжэ аба гэмэ болгоод табидаг.

Уншагшадай конференци библиотекын хүдэлмэриин нэгэ һонин талань байха. Николай Островскиин «Булад яажа хатуужааб», Барадий Мунгоновой «Харьяалан урдаа Хёагомнай» гэжэ зохёолнуудаар уншагшадай конференци үнгэргэгдөө.

Тус библиотекэдэ шухала шухала газетэнүүд, журналнуудшье бии. Теэд «Буряад үнэн», буряад хэлэн дээрэ «Саяан», «Байгалай толон» гэжэ журнал гэхэ мэтые захиха гэхэдэ мүнгэн һомологдоогүй байдаг. Буряад хэлэн дээрэ газетэ, журналнуудые уншагшад эридэг. Сомоной хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудалые анхарха ёһотой.

Д. Д. ЛЫГДЕНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Түнхэнэй аймаг.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

ҺУРГУУЛИДА ҺУРАХА ГЭХЭДЭ...

Ара-Хэрээтын «Дружба» колхоздо хүсэд бэшэ дунда, мүн дунда һургуули дүүргэһэн залуушуул яһала олон. Тэдэнэр һуралсалай жэлэй дүүрэһэнэй һүүлээр түрэл колхоздоо ажаллахаяа өөһэдынгөө дураар үлэһэн байна. Мүнөө эдэ залуушуулай олонхинь саашадаа эрдэм бэлигээ дээшэлүүлхэ хүсэлэнтэй. Зарим нэгэниинь дээдэ һургуулида орожо, мэргэжэлтэй болохо һанаатай.

Энэнь тон һайшаалтай. Гиин гэһээ манай ажахын хүтэлбэрилэгшэд эрдэм номдо һурахаяа ябаха гэһэн залуушуулда һаад ушаруулна. «Колхоздо ажаллаха хүнүүд үсөөн. Таанад һургуулида ошохомнай гээд лэ арилшанат. Эрдэмтэй болоодшье абарһан юумэтнай үгы агша. Ажаллахаял мэдэгты», — гээд ямаршье саарһа үгэнэгүй, хүдэлмэриһөөнь сулөөлнэгүй. Ингэхэдэа энэмнай юун болоно гээшэб? Манай колхозой хүтэлбэрилэгшэд зүб юумэ хэнэ гээшэ гү, али үгы гү гэжэ Мухар-Шэбэрэй хүдөөтэй парткомһоо асуугдана.

Б. БАНЗАРАКЦАЕВ,
Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Дружба» колхозой гэшүүн.

ФУТБОЛ

ЭРХИМЛЭГШЭДЫНЬ— 20 ОЧКОТОЙ

Россин Федерациин зургаадахи зонын «Б» классай футболистнуудай дунда үнгэргэгдэжэ байгаа мүрысөөнэй 16—17-дохи уулзалганууд болоо. Мүрысөөнэй дүн хаража үзэхэдэ, алишье командын түрүү һуури эзэлхэнь үшөө мэдэгдэнэгүй. Ушарынь, түрүү ябаһан табан командын дүн аб адлихан. Эдэнэр 20—20 очкотой болобо. Арбан табан уулзалгаһаа 19 очкотой боложо, толгой барижа ябаһан Хабаровск городой футболистнууд Эрхүүгэй «Ангара» командатай ээлжээтэ уулзалгаяа үнгэргэхэдөө 2:2 тоотойгоор тэнсээ. Тиигэжэ хабаровскынхид хамта дээрэнь 20, эрхүүгэйхид 7 очкотой болоһон. Нүгөөдэ—19 очкотой Владивосток городой «Луч» команда Ангарскын «Старт» бүлгэмэйхидтэй наадахадаа, талмайнгаа эзэдтэ 1:2 тоотойгоор шүүгдээ. Теэд Ангарскын команда урда гээнь Семипалатинскын «Цементник» бүлгэмэйхидтэ айлшалхадаа, 3:0 тоотойгоор шүүгдэһэн байжа, баһал 20 очкотой болобо. Мүн 19 очкотой болоһон Омскын «Иртыш» Семипалатинск городойхидтой наадахадаа, 0:0 тоотойгоор тэнсэжэ, нэгэ нэгэ очко өөһэдтөө бэшүүлбэ ха юм. 5—8-дахи һууринуудые тус тустаа 18—18 очкотой болоһон Томскын «Торпедо», Барнаулай «Темп», «Усть-Каменогорскын «Восток», Комсомольск-на-Амуре городой «Авангард» командануул эзэлбэ. Благовещенск городой «Амур», Прокопьевскын «Шахтер», Семипалатинскын «Цементник», Улаан-Үдын «Армеец» командаууд 16—16 очкотой боложо, 9—11-дэхи һуурида гаранхай. Тус тустаа 14—14 очкотой болоһон Красноярск, Кемерово городуудай футболистнууд 13—14-дэхи һуури эзэлнэ. Тиихэдэ Рубцовскын «Торпедо», Шэтын «Забайкалец» командануул 13—13, Новосибирскын «Сибсельмаш» — 12, Эрхүүгэй «Ангара» 7 очкотой болоһон байна.

„Байкал I" түрүүлһээр

Футболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөнэй түрүүшын хахад дүүрэбэ. Чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө хабаадалсаһан 12 командануул сооһоо «Байкал I» командынхид 22-һоо 21 очко абажа, түрүүшын һуури эзэлбэ. Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй «Локомотив», «Электромашина» бүлгэмэй командануул хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлһэн байна. «Пищевик», «Восток», «Текстильщик», транспортын «Локомотив», «Шахтер», «Торпедо» командануул удаадахи һууринуудта гараа. Һүүлшын гурбан һуури «Металлург», «Байкал II», «Цементник» бүлгэмэй командануул эзэлнэ.

Һаяар эдэнэрэй дунда наадаһай хоёрдохи хахад эхилжэ, түрүү һууринда гарахын түлөө шанга тулалдаанууд дахин эхилхэнь. Мүнөө эдэ командануудай футболистнууд үйлэдбэриин коллективүүдэй дунда эхилһэн мүрысөөндэ хабаадалсажа байнхай.

И. ПОЛИКАРПОВ.

Захил хэгшэдынь магтана

Арадаа сүүмхээр дүүрэн газетэ, журнал үргэлһэн Намжилма Базаровае үдэр бүхэндэ харахал байхат. «Эрдэм» совхозой дүрбэдэхи отделениин ажалшадай захиһан газетэ, журнал саг соонь асаржа үгэхын тула Намжилма Базарова ажалаа эртэ үглөөнһөө эхилдэг юм. Тус отделенидэ хонишодой 16 отара, малай 5 гүүртэ, тарлан ажалай хоёр бригада, мүн 80 гаран үрхэтэ айл тоологдодог. Нютагайнгаа ажалшадай дунда хүндэтэй болоһон нүхэр Базарова үдэрэй туршада айл бүхэндэ ерэһэн бэшэг, газетэ, журналаа тараажа үрдиһэн лэ байдаг. Энээнһээ гадна пенсионернүүдэй мүнгэ асаржа үгэдэг, газетэ, журналда захил бэшүүлдэг байна.

Нютагай ажалшад сооһоо, Ц.-Д. Будаев, Н. Дашицыренов, Ц.-Д. Норбоев, Д. Ринчинов болон бусад 4—5 янзын газетэ, 2—3 журнал абажа уншадаг юм. Ажалшадай дунда бэшэг зөөгшөөр ажаллажа эхилһэн Базарова өөртөө даалгагдаһан энэ уялгаяа эрхим һайнаар дүүргэжэ, ажалшадай дунда магтуулжа ябадаг болонхой.

Д. ЛОПИЛОВ.

Сагай уларил

Улаан Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй еһоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха, шииг пойтон орохогүй. Баруун хойто зүгһөө һулахананаар һалхилха. Улаан Үдэ городто үглөөгүүр 7—9, үдэртөө 17—19 градус дулаан байхаар багсаагдана.

Июлиин 23—24-нэй үдэрнүүдтэ республика дотор үүлэтэйшэг байха, зарим нютагуудта бага зэргээр хура бороон орохо. Баруун хойто зүгһөө һулахананаар һалхилха. Һүнииндөө 6—11, үдэртөө 18—23 градус дулаан болохоор хүлеэгдэнэ.

ХИАЙН СААНАҺАА

Совет журналистнууд ФРГ-дэ ерэбэ

ДЮССЕЛЬДОРФ, июлиин 20. (ТАСС). «Известия» газетын главна редактор А. И. Аджубей мүнөөдэр ФРГ ерээ.

«Рур-Нахрихтен» (Дортмунд), «Рейнише пост» (Дюссельдорф), «Мюнхнер меркур» (Мюнхен) гэжэ газетэнүүдэй редакцинуудай уряалаар А. И. Аджубей Баруун Германи соогуур аяншалха, Дортмунд, Эссен, Бонн, Франкфурт-на-Майне, Штутгарт, Мюнхен болон ФРГ-гэй бусад городуудта хүрэхэ юм.

СССР-һээ ФРГ-дэ байдаг элшэн сайд А. А. Смирнов, совет айлшадые уриһан газетэнүүдэй главна редакторнууд, Баруун Германиин олониитын болон хэблэлэй түлөөлэгшэд, ФРГ-дэ байдаг хариин оронуудай, мүн советскэ журналистнууд А. И. Аджубейе Дюссельдорфын аэродром дээрэ угтаа.

«Известиин» уласхоорондын шэнжэлэгшэд Н. Е. Полянов, В. В. Леднев гэгшэд А. И. Аджубейтэй хамта эндэ ерэлсээ.

Варшавын баатарнуудай дурасхаалда зорюулагдаһан хүшөө

ВАРШАВА, июлиин 20. ТАСС-ай корреспондентнүүд Д. Бочаров, В. Кузнецов ингэжэ дамжуулна: Варшавын Театральна талмай дээрэ мүнөөдэр илангаяа баяр балсхалангай тэмдэг үзэгдэнэ. Польшын ниислэлэй хэдэн зуу мянган хүн үдын хойно эндэ ерээ. Варшавын баатарнуудай дурасхаалда зорюулагдаһан хүшөө нээлгэдэ хабаадалсахаяа тэдэнэр эндэ ерэһэн байгаа. ПОРП-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүн, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Юзеф Циранкевич түрүүтэй парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэд энэ баярта ерээ.

Варшавын баатарнуудай хүшөө хадаа бэлигтэй скульпторнууд—аха дүүнэр Мариан болон Адам Конечных гэгшэдэй гараар бүтээгдэһэн.

Ехэ театрай нюур талада бодхоогдоһон хүшөө Юзеф Циранкевич нээһэн байна. Урагшаа шэглэн эрмэлзэһэн эхэнэрэй дүрсэ сугларгашадта харагдаба. Нэгэ гарынь амаршалгын еһоор өөдөө үргэгдэнхэй, мэсэ бариһан нүгөө гарынь хойшоо далайгданхай. «Варшавын баатарнуудта, 1939—1945» гэһэн үгэнүүд хүшөөгэй табсанда һиилэгдэнхэй.

Ю. Циранкевич үгэ хэлэжэ, Польшые сүлөөлхын түлөө тэмсэлдэ 1939—1945 онуудта ами наһаяа зорюулһан Польшын ниислэлэй алдарта хүбүүд, басагадай баатаршалгые онсолон тэмдэглэһэн байна.

Һайн һайхан сэдьхэлэй бэлэг

АДДИС-АБЕБА, июлиин 20. ТАСС-ай корреспондент Н. Олейников ингэжэ дамжуулна: Бахр-Дартахи техническэ һургуулиин һурагшад болон багшанар, тэрэшэлэн энэ городой олониитэ түрүүшын һуралсалай жэлэй дүүрэлгые мүнөөдэр тэмдэглэбэ. 250 шахуу һурагшад 2-дохи курсда орохо болоо. Һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэл үргэнөөр хэгдэнэ. Мүнөө жэлдэ һургуулида үшөө 250 һурагшад абтаха байна.

Бахр-Дартахи техническэ һургуули Эфиопидэ Советскэ Союзай арадай болон правительствын һайн һайхан сэдьхэлэй бэлэг болоно гэжэ һургуулиин директор Ифру Гибену гэгшэ ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ. Манай оронда техническэ кадрнууд мүнөөшье дуталдана. СССР-эй туһаламжатайгаар Ассабида баригдажа байһан нефть шанаржуулдаг заводой ашаглалгада үгтэхэдэ иимэ кадрнууд бүри олон хэрэгтэй болохо гээд тэрэ хэлээ. Манай һургуули техническэ кадрнуудые бэлэдхэхэ талаар ороной гол центр мүнөө боложо байна. Мүн энэ һургуулида дунда һургуулинуудай тусхай предмедүүдые заадаг багшанарые бэлэдхэжэ эхилхэ гэжэ бидэнэр түсэблэнэбди гээд директор үргэлжэлүүлэн хэлээ.

Бахр-Дартахи техническэ һургуули хадаа манай арадуудай хоорондохи хани барисаанай угаа ехэ дурасхаал болоно гээд тэрэ түгэсхэлдөө онсолон тэмдэглээ. Хамаг юумэнь, байшангынь, лаборатори, тухеэрэлгэ болон техническэ машинануудынь эрхим һайнууд. Энэ хадаа Эфиопиин дэбжэлтын хэрэгтэ СССР-эй оруулһан горитойхон туһа нэмэри болоно.

США. Гурбан эдир залуу хүбүүдэй, негрнүүдэй эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлшэдэй гэнтэ үгы болошоһонһоо уламжалан, үнэн сэхэ бүхы американецууд угаа ехээр дураа гутаһан байгаа. Энэ хадаа үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадай харата муухай үйлэ хэрэг болоно гэжэ бүхы хүнүүд этигэнэ. Үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадай зэрлиг муухай аашые эсэргүүсэн буруушааһан демонстраци Вашингтондо болоо. Зураг дээрэ: Юстициин федеральна министерствын байшан тээшэ демонстрацида хабаадагшад ошожо ябана. «Миссисипидэхи бүхы хүнүүдэй тэгшэ эрхые, үнэн зүб ушар байдалые хангахэ», «Дары түргэн хэмжээнүүдые абаха тухай хара шарайта хүнүүдэй дэбжэлтын Национальна ассоциаци эрилтэ хэнэ» гэһэн плакадуудые барижа ябаа. АФП-гэй—ТАСС-ай фото.

Африкын оронуудай хурал

КАИР, июлиин 20. ТАСС-ай корреспондентнүүд С. Соловьев, В. Дуганов ингэжэ дамжуулна: Гүрэнүүд болон правительствануудые толгойлогшонорой бүхэафриканска хоёрдохи конференциин үсэгэлдэр үдэшын заседани дээрэ юһэн хүн үгэ хэлээ. Африкын оронуудай энэ хурал дээрэ тус түбиин 22 ороной ударидагшад хамта дээрээ үгэ хэлэһэн байна.

Мальгашска Республикын президент Циранана түрүүлжэ үгэ хэлээ. Африкын нэгэдэлэй организаци (ОАЕ) хадаа хамтынгаа дайсан — империализмда эсэргүүсэн Африкын оронуудай хэдэг тэмсэлэй үрэ болоно гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, энэ организациин даргада нэгэдэмэл зэбсэгтэ хүсэнүүдые байгуулха тухай дурадхал оруулаа.

Заанай Яһата Эрье гэжэ ороной национальна суглаанай түрүүлэгшэ Филип Ясе гэгшэ үгэ хэлэхэдээ, Африкын гүрэнүүдэй һанал нэгэдэлгые болон харилсаа холбоое бэхижүүлхэ шухала гэжэ заагаа.

Аддис-Абебэдэхи конференциһээ хойшо үнгэрһэн жэл соо Африкын нэгэдэлэй организациин түйлаһан амжалтанууд тухай Суданай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Верховно Соведэй түрүүлэгшэ Ибрагим Аббуд тэмдэглээ. Атомна зэбсэгһээ Африкые сүлөө байлгахын түлөө организаци эдэбхитэй тэмсэл хэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Үндэһэ яһанай илгаа гаргалгада эсэргүү тэмсэл шангадхахые уряалха зуураа, Урда-Африкын Республикада эсэргүү хэмжээнүүдые абалгын хойноһоо хиналта хэхэ саг үргэлжын орган байгуулха гэһэн дурадхал Аббуд оруулаа. Урда Родезиин арадта эсэргүү империалис үгэсэлгые зайсуулхын тулада эрид шууд хэмжээ абаха тухай тэрэ эрилтэ хэһэн байна.

Өөрынгөө республикын президентын бэшэгые Сомалиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Дуале конференци дээрэ уншаа. Тэрэшэлэн Брундиин, Дээдэ Вольтын, Чадай, Руанди болон Африкын бусад оронуудай түлөөлэгшэд заседани дээрэ мүн лэ үгэ хэлээ.

Урда Вьетнамай хэрэгүүдтэ США-гай хамааралсалгые болюулха

ХАНОЙ, июлиин 20. (ТАСС). Индохитад тушаа Женевскэ хэлсээнүүдэй баталагдаһаар 10 жэл гүйсэһэнтэй дашарамдуулагдан Вьетнамай Демократическа Республикын ниислэлдэ, бусад городуудта митингнүүд болоо гэжэ Вьетнамай информационно агентство дамжуулна.

Вьетнамай Эсэгэ ороноо хамгаалгын фронтын президиумэй гэшүүн, ажалай бүгэдэ ниитын конфедерациин түрүүлэгшэ Хоанг Куок Вьет Ханойдо болоһон митинг дээрэ ингэжэ хэлээ. 1954 ондо Женевэдэ баталагдаһан хэлсээн хадаа Индохитадай арадуудай агууехэ илалта, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө хүдэлөөнэй агуухэ илалта болоно. Америкын правительство өөрынгөө ябуулгануудай уршагтай, аюултай байһыень мэдэрхээр, Урда Вьетнамдахи асуудалаар зүб зүйтэй хараа бодол баримталхаар болоо гээд тэрэ онсолон тэмдэглэһэн байна. Урда Вьетнам тушаа ээрхэг түримхэй ябуулгадаа Америкын империализм бүрин хүсэдөөр диилдэхэ гээд Хоанг Куок Вьет тэмдэглээ.

Ази, Африкын оронуудтай һанал нэгэдэлгын Советскэ комитедэй болон Эб найрамдал хамгаалха Советскэ комитедэй делегациие толгойлогшо Н. Н. Смирнов митинг дээрэ мүн лэ үгэ хэлэһэн байна. Империализм болон колониализмда эсэргүү национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе Советскэ Союз дэмжэдэг байгаа, дэмжэхэшье. Энэ тэмсэлые дэлхэйн революциин илалтын түлөө тэмсэлэй хубинь болоно гэжэ Советскэ Союз тоолодог гээд тэрэ мэдүүлээ. 1954 оной Женевэдэхи хэлсээнэй түрүүлэгшэ байлсаһан Советскэ правительство Женевэдэхи хэлсээнүүдэй бэелүүлэгдэхын тулада али бүхы юумэ хэдэг. Урда Вьетнамай дотоодын хэрэгүүдтэ Америкын хамааралсалгые болюулха тухай эрид шанга эрилтэнүүдые нэгэтэ бэшэ хэдэг байгаа гээд Н. Н. Смирнов онсолон тэмдэглэһэн байна.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: Казахстанай горнягуудта Н. С. Хрущевой эльгээһэн амаршалга; Урда Вьетнамай арадай тэмсэлтэй һаналаа нэгэдүүлгын Москвада болоһон митинг тухай мэдээсэл; «Тэжээл бэлэдхэлгын үедэ сай уухашье саг үнэтэй» гэһэн түрүү бэшэг, мүн ниитын адууһа малда бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэлгээр олон аймагуудһаа абтаһан элдэб материалнуудай суглуулбари; «Республика доторнай» гэһэн рубрика доро элдэб информацинууд толилогдоо.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Советская Россия» газетын корреспондент С. Костеринэй «Хэрэгтэй юумэеэ «хойто үдэр» бэдэрэгшэд» гэһэн статья; «Мэргэжэлтын зүбшэл» гэһэн рубрика доро республиканска ветбаклабораториин научна хүдэлмэрилэгшэ В. Присмышевой хонидой тоо толгой олошоруулха асуудалаар корреспонденци; Буряадай барилгын управлениин харюусалгагүй хэрэг тушаа манай корреспондентын тайлбари.

Гурбадахи хуудаһанда: газетын уншагшадай элдэб олон асуудалнуудаар редакцида эльгээһэн бэшэгүүд толилогдоо.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Хабаровскын драматическа театрай табиһан В. Шекспирэй «Лир хаан» гэһэн спектакльда рецензи; элдэб информаци ба уласхоорондын байдалаар хилын саанаһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд толилогдобо.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25—41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00171. Зак. № 709.